

Војнопензионерске теме и дилеме

ПОСТОЈАН ПУЛС ХРАМА ЗДРАВЉА

Војномецинска академија је врхунска здравствена установа која већ 181 годину брине о здрављу војника и старешина. С обзиром на знатно веће капацитете од потреба система одбране, ВМА је прихватила лечење и одређеног броја цивилних здравствених осигураника. Ускоро ће бити опремљена гама ножем и линеарним акцелелатором. Већ ове године кренуће се у реконструкцију зграде која је у употреби више од 50 година.

Новопостављени начелник Војномецинске академије пуковник професор др Ненад Перишић, при недавном сусрету са представницима Удружења војних пензионера Србије које је предводио председник Љубомир Драгањац, инсистирао је на примедбама које војни осигураници имају на лечење и рад тога храма здравља. „Ако нас тапшете по раменима, исказујући на тај начин задовољство услугама на ВМА, то неће нарочито допринети отклањању проблема“, казао је Перишић. Одајући признање претходницима који су са својим тимовима постигли осведочене резултате, нови начелник ВМА интензивно се бави организацијом рада и свему оним што чини свакодневницу, али и будућност те војномедицинске установе.

Ујавности је недовољно знано да општа болница у Србији може то да буде само ако у здравственом смислу „покрива“ најмање 200.000 становника. Да би испунила тај захтев, ВМА је била принуђена да прихвати под своје окриље лечење дела цивилних здравствених осигураника. Како би се стручно рекло потребан је одређени волумен. Та здравствена установа терцијалног нивоа лечења има и многе специфичности које је издвајају од других институција тог степена у цивилном здравству. На пример Национални центар за контролу тровања пружа медицинске услуге превенције и терапије тровања хемијским материјама, као и услуге детекције хемијских материја у биолошком материјалу, води, земљишту и ваздуху. Колико је ВМА разграната институција довољно је рећи да би набрајање свих целина захтевало много простора. А када би се томе додао опис делатности, било би одвише много за један текст.

Војни осигураници ће имати приоритет у лечењу на ВМА, па ће с тим у вези бити прилагођена укупна организација рада са потребним процедурама.

У циљу ефикасније комуникације са корисницима услуга у свим војноздравственим установама - Војномедицинској академији, војним болницама Ниш и Нови Сад и Центру војномедицинских установа „Београд“, Управа за војно здравство отворила је нову електронску адресу. То је учињено с циљем одржавања највишег квалитета здравствених услуга и уједно информисаности грађана о актуелностима у вези са пружањем здравствених заштите.

Корисници здравствених услуга могу

се обратити путем наведене адресе уколико имају примедбе или сугестије на рад војноздравствених установа. Могу пријавити евентуалне проблеме и недоумице, доставити похвале, питања, предлоге и повратне информације друге врсте. Од суштинског је значаја да се континуирано сагледају различита искуства пацијената јер ће на тај начин бити могуће да се унапреди свакодневни рад.

Када је реч о лекарском умећу веома је важно да људи у белим мантилима са академским титулама имају задовољавајући број пацијената, како би били у кондицији. Хирург који има велики број операција, како би се народски казало, у тип-топ је форми. Онај који има мали број, може каткад да подбаци у квалитету. Ти људи који се баве врхунском медицином под великим су притиском одговорности. Није реткост да се на операционом столу, због слабости организма, догоде праве драме. То су за медицинско особље стресне ситуације које имају одраза и на њихово здравље. Сви ти стручњаци имају и своје личне проблеме...

Брига о кадру посебно је изражена на ВМА. Медицинско особље се сваке године упућује на школовање и усавршавање у иностранство. Води се рачуна да стручњаци присуствују одређеним конгресима, на којима се, између осталог, излажу новине у лечењу појединих болести. Неки кадрови, у потрази за бољим, или из каквих личних разлога, напуштају ВМА и одлазе у иностранство или цивилне здравствене установе. Ето, тржиште рада делује и у здравству.

Прате се новине у технологијама лечења. Тако ће ускоро на ВМА прорадити сајбер нож, чија је уградња у току. Такође ће прорадити и нови линеарни акцелелатор.

Војно здравство носи и терет неправедности за интервенције у елементарним непогодама, у случају великих зараза и ако би држава била захваћена ратом.

Енеколико хиљада пацијената у потрази за лекаром, дијагностичком процедуром или каквом интервенцијом, односно лечењем. Здравље је стање за којим се трага и коме људи посвећују велику пажњу. И не каже се тек тако да здрав човек мисли о свему и свачему, а болестан – најчешће само како да оздрави.

Војна професија је специфична у односу на друге. Држава која има војно здравство тиме решава многе проблеме у вези са здрављем становништва. После трагичног догађаја у Северној Македонији када је у веома кратком периоду требало прихватити на десетине младих људи са тешким опекотинама, неке државе које немају војно здравство, поучене брзом и ефикасном интервенцијом војног здравства Србије, постале су заинтересоване да формирају такве формације.

Нека истраживања су показала да војни пензионери старији од 65 година најчешће болују од три до четири хроничне болести, које су резултат управо тешке службе. Трећини њих потребна је туђа нега и помоћ, а четвртина временских старешина живе сами или са једним чланом домаћинства. Због тога је потребно формирати геронтолошке центре, како би они који су држави дали све, имали достојни и достојанствени живот. Ту идеју коју упорно заступа Удружење војних пензионера Србије, подржава и Војномедицинска академија која је одиста референтна установа за одговор на то питање. Занимљиво је да је званичан предлог са детаљним образложењем за формирање геронтолошких центара упућен Управи за стандард, традицију и ветеране МО пре више од године дана, али одговор није стигао у Удружење.

Ове године започеће се и реновирање зграде која у употреби више од пет деценија. Тиме ће се створити услови за квалитетније услуге.

Војни пензионери имају примедбе што се за неке дијагностичке процедуре дуго чека. Прегледање је потребно времена и за поједине прегледе, па се очекује да та уска грла у наредном периоду буду отклоњена. Има и неких ситних замјерки, које могу тренутно да се отклоне. Тако војни осигураници који долазе из унутрашњости, чекајући на преглед и друге услуге, не стигну да овере путни налог јер се шалтер за те намене затвара у 14,30 часова.

У току је увезивање целокупног здравства Србије у јединствен информатички систем. То ће значајно унапредити систем и створити услове за даљи развој војног здравства. Прека је потреба да војно здравство буде ефикасно, савремено и кадро да брзо одговори на све изазове. Човек је незаменљиви и главни фактор одбране.

Звонимир ПЕШИЋ

Дан када је Ниш засут касетним бомбама

СТРАДАЛИ ЦИВИЛИ

Шуматовачка улица, аутобуска станица и Тврђавска пијаца у Нишу засуте су 7. маја 1999. године касетним бомбама, такозваним „жутим убицама“. Током тог напада НАТО-а, погинуло је 16 људи, међу којима и трудница стара 26 година, док је њих 18 рањено. Тога дана страдали су невини цивили, углавном они који су се упутили на пијацу, како би набавили потрештине између сирена за ваздушну опасност. Приликом напада оштећено је око 120 стамбених објеката и бројни аутомобили.

Тим поводом одржан је парастос и положени су венци на Споменик цивилним жртвама агресије НАТО+-а. Венце су положили представници Министарства за рад, запошљавање, социјална и бораčka питања, власти Ниша, нишких градских општина, Нишавског округа, војске, полиције, УВПС Ниш, других удружења која негују слободарске традиције Р. Србије и породице погинулих.

„То оружје је коришћено највише на Косово и Метохију, а у Нишу два пута. Овде нема војних мета, војска се повукла још пре почетка рата, тако да је ово била осветничка акција због херојске одбране на Кошарама и на Косову и Метохији“, истиче представник СУБНОР-а и историчар Горан Милосављевић.

„Ми се данас сећамо жртава и то ћемо радити док постојимо и као држава и као народ“, рекао је представник Министарства за рад, запошљавање, бораčka и социјална питања Зоран Антић.

„Тог дана се сећам као да је било јуче. Генерације рођене након 1999. године морају да знају и да памте то што се догодило, како се ово не би више никада поновило, каже председник Скупштина града Ниша Игор Новаковић.

Дан када су страдали недужни људи добро памти и заставник у пензији Живорад Мијачић, који је тог дана сти-

гао са Косова и Метохије и са возачем превозио повређеног војника. Када је почело бомбардовање дела града око пијаце налазио се у самом центру Ниша. Наредио је војнику да скрене ка Команди Армије да избегну бомбе, али је схватио да треба помоћи повређенима.

„Много је било прашине у Шуматовачкој улици. Нисам дао војнику да уђе унутра знајући да може да се деси да касетне бомбе не експлодирају одмах. Плашио сам се да неко од нас не буде повређен. Покупили смо троје људи које смо ту видели и превезли их у градску болницу. Баш је било драматично“, сећа се Мијачић.

Пет дана касније, 12. маја, НАТО је бацио касетне бомбе и на Дуваниште, али срећом тада нико није погинуо.

3. Јашовић

Обележавање Дана победе над фашизмом

ПОШТА ПАЛИМ РОДОЉУБИМА

Роводом Дана победе над фашизмом у Другом светском рату, на Споменик црвеноармејцима положени су цвеће и венци.

Након интонирања српске и руске химне, венцу су положили градоначелник Иван Манојловић и председник Скупштине града Драгана Баришић.

На Споменик црвеноармејцима, поред делегације Града Крушевца, почаст су одале и делегација Расинског управног округа, Војске Србије, Организација резервних војних старешина, СУБНОР-а, Удружења ратних војних инвалида, Удружења војних пензионера, Удружења пензионера „Цар Лазар“, Удружења за неговање слободарских традиција, Удружења српско-руског пријатељства „Свеславица“, Бесмртног пука, Градитељи мира и друге организације које негују слободарске традиције.

У име Удружења војних пензионера Крушевца, делегацију коју је предводио председник Душан Самарџић, положила је венац на Споменик црвеноармејаца и одала пошту жртвама. Реч је о руским војницима, који су погинули у ослобођењу Крушевца.

„На овом споменику могу се прочитати имена црвеноармејаца који су помогли у освајању слободе и положили животе дале-

ко од домовине. Њихова имена су записана у камену и сачувана да се ми који ту живимо, пре свих, подсетимо жртава. Није случајно што и ове године – Дан победе над фашизмом, обележавамо у нашем миротворном Крушевцу, граду Весника мира и Медаље мира. То је начин да нагласимо значај мира и миротворства. Зато ћемо данас одати дубоку пошту и поклонити се сенама свих жртава велике антифашистичке победе извојеване пре 80 година“.

У склопу обележавања Дана победе над фашизмом, изведен је и уметнички програм у организацији Културног центра Крушевца.

Деветог маја 1945., нацистичка Немачка је потписала безусловну капитулацију. То је учинио фелдмаршал Вилхелм Кајтел, у име СССР маршал Георгиј Жуков и у име западних савезника британски генерал Артур Тедер. Истог дана 1950. француски министар спољних послова Роберт Шуман представио је предлог организовања Европе, заснован на принципима мира, разумевања, толеранције и сарадње, познат као „Шуманова декларација“.

Иначе, Други светски рат је највећи и по обиму страдања најтрагичнији оружани сукоб у историји човечанства. Страдало је 55 милиона људи, од којих су 30 милиона били цивили. На територији Југославије погинуло је око 1,7 милиона жртава. У рату је учествовала 61 држава са 110 милиона војник

Мр Александар Симоновски

Сустрет председника УВПС са начелником ВМА

ДИЈАЛОГ ЗА БОЉЕ СУТРА

Начелник ВМА пуковник проф. др Ненад Перишић примио је делегацију Удружења војних пензионера Србије коју је предводио председник Љубомир Драгањац, генерал-потпуковник у пензији.

Председник Драгањац је најпре честитао пуковнику Перишићу на постављеној на функцију начелника ВМА и изнео саговорнику проблеме који тиште војне пензионере и чланове њихових породица, везано за прегледе на кабинетима ВМА и лечење у тој највишој војноздравственој установи.

Пуковник Перишић је нагласио да ће војни осигураници и даље имати приоритет у лечењу на ВМА. У тој здравственој установи терцијалног нивоа сагледавају се процеси дијагностицирања и лечења, у настојању да се постигне што бољи исход. Начелник ВМА обавестио је председника УВПС о новим уређајима којима ће ускоро бити опремљена та установа.

Дан победе у Нишу

СЛОБОДА ЧОВЕЧАНСТВУ

Обележавање Дана победе у Нишу почело је 8. маја полагањем венца на Споменик погинулим совјетским војницима у такозваном „Нишком инциденту“ у селу Трупале. Венце су положили делегације града Ниша и Амбасаде Руске Федерације. „Нишки инцидент“ је назив за оружани сукоб између савезничких снага, Црвене армије и америчке авијације. Догодио се то 1944. године, убрзо по ослобођењу Ниша, у коме су биле смештене снаге Црвене армије и Народноослободилачке војске Југославије.

Наредног дана организован је Марш бесмртног пука, којим се чува сећање на страдале војнике и цивиле, који су изгубили животе у борби против фашизма. Учесници марша окупили су се 9. маја испред Меморијалног комплекса „12. фебруар“, где су на Споменик палим совјетским војницима положени венци. То су учинили представници града са градоначелником на челу, нишких општина, Нишавског округа, војске, полиције, УВПС, Ниш и друга удружења која негују слободарске традиције народа Србије.

Дан победе над фашизмом обележава се у знак сећања на 9. мај 1945. годи-

не, када је безусловном капитулацијом Немачке завршен Други светски рат у Европи.

„Девог маја 1945. године Немачка је потписала капитулацију делегацији Совјетског савеза, коју је предводио генерал Жуков.

Желео је да Немачка потпише капитулацију Совјетском савезу, имајући у виду да је у отаџбинском рату погинуло 27 милиона Совјета“, навео је историчар Небојша Озимић. Венац су положили и представници Амбасаде Русије у Србији.

„Увек морамо да памтимо подвиг наших предака и хероја, који су нам омогућили да живимо у слободи и јединству. Велико ми је задо-

Драгослав Павловић, градоначелник Ниша, казао је да је важно обележавати овај дан како би се млађим генерацијама показао прави пример и како би се очувало јединство српског народа.

„Значајан дан за слободу читавог човечанства. Тај дан осећамо као дан мира у читавом свету и дан који треба да се обележава као дан свих ратних сукоба, где год и кад год су се дешавали“,

И у Нишу организован Бесмртни пук

Познато је да је и претходног дана Немачка потписала капитулацију западним савезницима, међутим Јосифу Висарионовичу Стаљину то није било довољно.

вољство што сам данас у Нишу. Имамо велики број догађаја поводом 80. годишњице победе над фашизмом“, поручио је Олег Дунавски, први секретар у амбасади Русије.

навео је градоначелник Павловић.

Марширало се до Трга краља Милана, где су такође положени венци на Споменик ослободиоцима Ниша.

Зоран Јашовић

Свечана академија поводом Дана победе

**СВАКО ЗЛО ПОБЕЂУЈЕМО
ЗАЈЕДНИШТВОМ**

У Народној позоришту поводом Дана победе одржана је свечана академија. Свечаности су присуствовали председница Народне скупштине Републике Србије Ана Брнабић, председник Владе Ђуро Маџут, председница Покрајинске владе Маја Гојковић, министри у Влади, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, чланови колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, представници верских заједница, дипломатског кора, као и ветерани Другог светског рата и бројни гости. Обраћајући се присутнима министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и председница Владиног Одбора за неговање традиција ослободилачких ратова Србије Милица Ђурђевић Стаменковски истакла је да је борба наших предака била отаџбинска борба за опстанак државе и нације.

- Зато нам је обавеза да из поштовања према претходним и због бриге према будућим нараштајима упамтимо да се свако зло побеђује искључиво заједништвом. Ова данашња Европа почива и на српској храбрости, на нашој жртви и на части наших предака. Можда је тренутак да на то подсетимо и себе, и друге. Девети мај 1945. године био је крај не само рата већ крај кошмара који више никад не сме да нам се понови. Зато је Дан победе више од празника, он је граница између светла и мрака – рекла је министарка Ђурђевић Стаменковски и нагласила да немамо право на заборав, јер без истине нема правде, а без слободе нема државе и човека.

Председник Савеза удружења бораца народноослободилачких ратова Србије генерал у пензији Љубиша Диковић нагласио је да је Дан победе над фашизмом, 9. мај, један од најзначајнијих датума у слободољубивом делу света.

- Један од најзначајнијих датума у нашој отаџбини Србији, посебно ове године у којој обележавамо 80. годишњицу победе над фашизмом у Народноослободилачком рату против сила Осовине на челу са Немачком, Италијом и Јапаном. Показали смо свету и самим себи да смо достојни предака са Цера, Колубаре, Кајмакчалана, Козаре... Фашизам је поражен пре 80 година, али

које су страдале у ослободилачким ратовима за одбрану отаџбине.

У оквиру свечане академије у организацији Владиног Одбора за неговање традиција ослободилачких ратова Србије приређен је музичко-сценски програм.

Дан победе над фашизмом у Другом свет-

није нестао. Морамо да уживамо у слободи и грађидо мир, да више не буде споменика осим постојећих који ће нас подсећати на жртве и страдања, као и да победимо заборав нашег највећег непријатеља данас – рекао је председник СУБНОР-а Диковић додајући да се никада не забораве жртве

ском рату - 9. мај, као државни празник у Србији, обележен је низом догађаја у главном граду у знак сећања када је безусловном капитулацијом Немачке окончан Други светски рат у Европи.

Дан победе у Врању

ПОЛОЖЕНИ ВЕНЦИ

Код Споменика ослободиоцима у Врању (испред зграде Педагошког факултета) на Дан победе против нацизма и фашизма 9. маја Врање је организовао полагање венаца у част победника.

Полагању венаца претходила је пригодна свечаност. У име Општинског одбора УВПС венац је положио Председник Удружења Радош Павловић у пратњи Стојана Миленковића и Драгана Градића. **С. Ђорђевић**

Коришћење здравствене заштите у иностранству

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ПОТВРДУ

Папир о праву на здравствену заштиту у иностранству може се добити у Фонду за СОВО. Корисник права коме је за време боравка у иностранству пружена хитна медицинска помоћ, а које је боравило у иностранству без издате потврде, нема право на накнаду трошкова хитне медицинске помоћи у иностранству.

Војним осигураницима и члановима њихових породица који имају статус војног осигураника Законом је регулисано и коришћење здравствене заштите у иностранству.

Корисник права за време боравка у иностранству (туристичко путовање и друго) има право на коришћење здравствене заштите на терет средстава здравственог осигурања само у случају хитне медицинске помоћи како би се отклонила непосредна опасност по живот корисника права.

Право на коришћење здравствене заштите има корисник права ако је пре одласка у иностранство добио потврду о коришћењу здравствене заштите у иностранству.

Потврда се издаје на обрасцу на којем је одштампано и детаљно објашњење о начину и условима за коришћење здравствене заштите у иностранству.

Условe за издавање потврде, начин издавања, рок важења и образац потврде прописује Фонд.

Корисник права коме је за време боравка у иностранству пружена хитна медицинска помоћ, а које је боравило у иностранству без издате потврде, нема право на накнаду трошкова хитне медицинске помоћи у иностранству.

Трошкове хитне медицинске помоћи кориснику права у држави са којом Република Србија има потписан споразум о социјалном којим су обухваћени корисници права, који је боравио у тој држави без претходно издате потврде, плаћа Фонд, а сноси их корисник права

по поднетом захтеву за накнаду трошкова од стране Фонда.

Уколико корисник права за време боравка у држави са којом Република Србија нема потписан споразум о социјалном осигурању или држави са којом Република Србија има потписан споразум о социјалном осигурању којом нису обухваћени корисници права, користи хитну медицинску помоћ у стационарној здравственој установи, под условима прописаним Законом, може је користити у иностранству само онолико времена колико је потребно да се оспособи за здравствено безбедан повратак у земљу.

Оправданост болничког лечења цени надлежна лекарска комисија.

Корисник права остварује у иностранству право на набавку лекова, медицинско-техничких помагала и имплантата који су неопходни у случају хитне медицинске помоћи у складу са међународним споразумом.

Из средстава здравственог осигурања надокнађују се трошкови за остваривање права на здравствену заштиту у држави са којом Република Србија нема потписан споразум о социјалном осигурању или држави са којом Република Србија има потписан уговор о социјалном осигурању којим нису обухваћени корисници права највише до износа за коришћење тих права у Републици Србији, под условима прописаних Законом, а на основу налаза, оцене и мишљења надлежне лекарске комисије.

Др Славољуб Сталетовић

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у априлу 2025. године

ПОДСТИЦАЈ ПОРОДИЦАМА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 30. априла 2025. године, размотрио захтеве достављене у априлу 2025. године и донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Ниш ДГ: 50.000,00 – по члану 19.561,50 динара;

ОпОр Нови Београд ВС: 37.000,00 – по члану 27.626,64 динара;

ОпОр Краљево ПР: 55.000,00 – по члану 11.501,90 динара;

ОпОр Смедеревска Паланка ЖМ: 43.000,00 – по члану 26.273,47 динара;

ОпОр Вождовац ВС: 43.000,00 – по члану 29.990,09 динара;

ОпОр Панчево ВЛБ: 37.000,00 – по члану 30.036,8 динара;

ОпОр Ћуприја СГ: 37.000,00 – по члану 39.671,62 динара;

ОпОр Ниш ЈС: 43.000,00 – по члану 26.103,65 динара;

ОпОр Ниш МЗ: 43.000,00 – по члану 24.563,37 динара;

ОпОр Ваљево МА: 50.000,00 – по члану 17.380,00 динара;

ОпОр Панчево ММ: 43.000,00 – по члану 30.704,60 динара;

ОпОр Пожега ВЗ: 37.000,00 – по члану 38.843,11 динара;

Б) Здравствено збрињавање

ОпОр Нови Сад КИ: 40.000

ОпОр Земун ДС: 35.000

ОпОр Нови Сад ЧД: 35.000

ОпОр Прокупље МР: 35.000

ОпОр Земун ВД: 45.000

ОпОр Прокупље ММ: 30.000

ОпОр Нови Београд ВС: 20.000

ОпОр Ниш ЦД: 40.000

ОпОр Прокупље ШВ: 15.000

ОпОр Прокупље РС: 35.000

ОпОр Прокупље БМ: 30.000

ОпОр Ниш ИТ: 35.000

ОпОр Нови Сад РМ: 40.000

ОпОр Смедерово МА: 20.000

ОпОр Нови Београд СД: 35.000

ОпОр Нови Београд БД: 35.000

ОпОр Обреновац ИН: 35.000

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне 5. маја 2025. године. Захтеви који буду достављени од 1. до 31. маја 2025. године, биће решавани почетком јуна 2025. године.

Извршни одбор

До сада смо (погрешно) веровали да је старост
постепени процес

ДВА ТАЛАСА СТАРЕЊА

Време тече предвидљиво и нема сумње да старимо читавог живота али чини се да биолошко старење ипак није константно. Наша тела изгледа старе на нелинеаран начин, у брзим налетима када стигнемо до средине 40-их и раних 60-их година.

Ови налази долазе из студије истраживача са Универзитета Станфорд, објављене у августу прошле године. Научници са Станфорда су анализирали крв и друге биолошке налазе 108 учесника старости од 25 до 75 година, који су своје узорке добровољно, за потребе студије, донирали неколико година. Истраживачи су пратили више врста молекула у налазима учесника, укључујући РНК и протеине, као и микробиоме, укупно око 135.000 узорака. Испоставило се да се хиљаде ових молекула и микроорганизама -

око 81 одсто анализираних - знатно повећало или смањило у одређеним годинама. Студија је открила да број одређених типова молекула у нашем телу изразито расте или се смањује око 44. године живота и још једном, када напунимо 60 година.

- Иако је очигледно да старимо током целог живота, постоје неке заиста драматичне промене, два велика периода у којима се ствари изузетно мењају. На пример, постоји велики

помак у метаболизму липида када су људи у 40-им годинама и у метаболизму угљених хидрата када су људи у 60-им годинама, и током тих периода се одређени типови молекула у нашем телу у великој мери повећавају или смањују - објаснио је водећи аутор студије Мајкл Снајдер, професор генетике и директор Центра за геномику и персонализовану медицину на Медицинском факултету Универзитета Станфорд.

Метаболичке промене које су истраживачи открили не указују на то да људи од своје 44. сагоревају калорије спорије, већ да тело другачије разлаже храну. Када се посматрају специфични налази према старосној групи, значајне промене у четрдесетим годинама пронађене су и у количини молекула везаних за кардиоваскуларне болести, кожу и мишиће, и метаболизам алкохола, кофеина и липида. Крајње поједно-

стављено, то значи опадање здравља срца, више потенцијалних повреда и тежег мамурлука.

Промене око шездесете године биле су повезане са метаболизмом угљених хидрата и кофеина, регулацијом имунитета, функцијом бубрега, кардиоваскуларним обољењима и кожом и мишићима. То указује да су људи у овом узрасту имали ослабљени имунитет, слабије варење, били су подложнији дијабетесу типа 2, срча-

БОЉИ САЗНАЈНИ КАПАЦИТЕТИ

Можда је идеја постепеног грациозног старења доведена у питање, али студија истраживача из Центра за старење на Мејлмен школи јавног здравља Универзитета Колумбија, објављена у децембру 2024, открива значајна побољшања здравља старијих особа у поређењу са претходним генерацијама. Иако је студија рађена само на испитаницима у Енглеској, у добијеним резултатима појавили су се трендови веома слични кинеској Лонгитудиналној студији о здрављу и пензионисању.

Уместо да разматра здравље кроз присуство или одсуство болести, студија са Колумбије применила је нов приступ у испитивању функционисања старијих, укључујући њихове когнитивне, локомоторне, психолошке и сензорне капацитете. Открила је да старији данас имају виши ниво физичког и менталног функционисања него претходне генерације у истом узрасту, те да су та побољшања велика. Рецимо, 68-годишњак рођен 1950. имао је сличан капацитет као 62-годишњак рођен деценију раније.

Закључак студије је да су кључну улогу вероватно одиграла побољшања у образовању, исхрани и санитарним условима током двадесетог века, уз напредак медицине као једног од важних фактора.

Некадашњи припадници
зајечарског гарнизона на окупу

ОЖИВЕЛИ УСПОМЕНЕ

ним болестима и проблемима са бубрезима.

Разлози због којих би 44 и 60 година могле бити прекретнице у здрављу још увек нису јасни, али се аутори студије надају да ће у будућем раду моћи да испитају неколико хипотеза.

-Откривање промена почетком 60-их година живота није било толико изненађујуће, јер се тада јављају повећани ризици од болести. Али промене средином 40-их које су се подједнако дешавале код жена и мушкараца биле су изненађујуће - рекао је Снајдер. То сугерише да, наводе истраживачи, иако менопауза или перименопауза могу да доприне-су променама уоченим код жена у средњим 40-им, вероватно постоје и други, значајнији фактори који утичу на ове промене код оба пола. Још увек се не може са сигурношћу потврдити на који тачно начин ти фактори утичу на здравље, па би идентификовање и проучавање узрочника промена требало да буде приоритет за будућа истраживања.

Но без обзира на узроке, стручњаци су сагласни да постојање индикативних група промена указује на потребу да људи обрате пажњу на своје здравље, посебно у 40-им и 60-им годинама. То би могло да се очитује кроз повећање вежби за заштиту срца и одржавање мишићне масе у оба животна периода, или барем смањење конзумације алкохола од четрдесетих година па надаље јер од тог доба способност метаболизма алкохола успорава.

М. Јовановић

Извор: Глас осигураника

Већ је постала традиција да се негдашњи припадници зајечарског гарнизона окупе и дружећи се оживе успомене на негдашње дане службовања. У том граду некада су задатке извршавали Тимочка дивизија, затим 9. бригада и Команда граничног батаљона.

На том путу бригада је више пута преформирана, наоружавана и преоружавана, све у складу са одредбама и концептом Оружаних снага Србије и Југославије. Од свог постанка увек се осећао дух заједништва и патриотизма, колективног рада и поверења старешина и војника у своју јединицу. Многи припадници јединице који су одлазили у прекоманде, стално су наглашавали и истицали да такву јединицу хомогену и сложну нису нашли на новим дужностима.

Захваљујући сложи и опредељењу да се од заборавачувају многе чињенице у виду података, сећања и догађаја који се многу окарактерисати као историјски припадници 9. Бригаде написали су и објавили књигу о тој јединици.

Усвојени извештаји о раду и финансијском пословању РФ ПИО за 2024. годину

ПЕТИНА ПАРА ИЗ БУЏЕТА СРБИЈЕ

Просечна пензија за 2024. годину виша је номинално за 20,4 одсто у односу на претходну годину. РФ ПИО за прошлу годину, кроз унапређење друштвеног стандарда омогућено је да 90.000 корисника искористи неки од видова, као што су бесплатан опоравак у бањи, пакете солидарне помоћи или учешће у спортско-рекреативним и културним активностима најстаријих.

Управни одбор Републичког фонда ПИО одржао је седницу, 29. маја 2025. године, на којој су усвојени извештаји о раду и финансијском пословању Фонда за 2024. годину, као и Правилник о изменама и допунама Правилника о образовању и начину рада органа вештачења РФ ПИО.

Заменик директора Фонда, др Александар Милошевић, рекао је да је током протекле године настављено са унапређењем пословања Фонда.

-У укупним приходима Фонда, приходи од доприноса су остварили учешће од 78,3 процента, док трансфери из буџета чине 20,7 одсто. Исплата права из ПИО вршена је редовно, а пензије и накнаде корисника од исплате за јануар 2024. године увећане су за 14,8 одсто. Просечна пензија за 2024. годину виша је номинално за 20,4 одсто у односу на претходну годину – рекао је Александар Милошевић.

Како је навео, током 2024. поднето је више од 2,7 милиона различитих захтева за решавање по којима је било потребно поступити, што је за 8,6 одсто више захтева него у 2023. години. У области медицинског вештачења, током 2024. обављено је укупно 146.706 вештачења, од тога око 94.000 по захтевима за остваривање права из ПИО.

Милошевић је подсетио да је Државна ревизорска институција обавила ревизију Завршног рачуна Фонда за 2023. годину и дала мишљење да је припремљен по свим материјално значајним питањима у складу са прописима и да нема мањкавости и

неправилности у раду РФ ПИО. Другим речима, како је навео, делатност Фонда обавља се у потпуности у складу са прописима.

Заменик директора Фонда је истакао да су грађани током 2024. године у значајној мери користили електронске услуге Фонда, и навео да је Фонд и током прошле године наставио да развија пројекат Пензионерска картица нове генерације.

Како показује Извештај о раду РФ ПИО за прошлу годину, кроз унапређење друштвеног стандарда омогућено је да 90.000 корисника искористи неки од видова, као што су бесплатан опоравак у бањи, пакете солидарне помоћи или учешће у спортско-рекреативним и културним активностима најстаријих.

Када је реч о изменама у вези са вештачењем, пораст броја захтева за рачунање стажа осигурања са увећаним трајањем из члана 58 Закона о ПИО наметнуо је потребу да се Правилником о образовању и начину рада органа вештачења РФ ПИО регулише и вештачење медицинских чињеница неопходно за примену овог члана Закона, којим је прописано да се стаж осигурања са увећаним трајањем рачуна и осигураницима који су на раду по основу кога су били обавезно осигурани провели радећи, у смислу члана 47 Закона, као осигураници – слепа лица, лица оболела од дистрофије или сродних мишићних и неуромишићних обољења, од паралије и церебралне и дечије парализе и од мултиплекс склерозе.

Поводом излета Крагујевачких војних пензионера

НЕПОМУЋЕНА ОДА ЛЕПОТАМА СРБИЈЕ

Треба још јаче потенцирати посете историјским местима и тако чувати сећања на њихов значај, за слободу, за мир међу народима чувајући своје и не желећи туђе. Не треба трчати у друге земље дивећи се њиховим лепотама, када нам наше стоје на дохват руке, ока и срца.

Недавно је организован излет војних пензионера из Крагујевца манастиру свети Роман, етно селу Столови и манастиру Ђуниш – Покрову Пресвете Богородице. Дан је био леп, а утисци вредни труда. У порти манастира св. Романа је испоменик Николају Николајевичу – грофу Вронском, вредан дивљења и поштовања, не само у чувеном роману „Ана Каренина“. Наиме, гроф Вронски је као добровољац Царске Русије учествовао у српско-турском рату 1876. године на овим просторима за слободу српског народа, дајући за то и свој живот. Како је веома поштовао наш народ и волео Србију, по његовој жељи у порти овог манастира сахрањено је његово срце, а тело је родбина вратила у Царску Русију.

Дивећи се његовој храбрости и многим другим примерима јунаштва наших бораца у свим протеклим ратовима, неизбежно се мисли пореде са таквом прошлошћу и садашњошћу, јер без прошлости нема садашњости, а без садашњости нема будућности.

У бурној садашњости прате нас, нажалост, свађе и поделе међу нама које је наметнуо страни фактор у жељи да спречи даљи развој и напредак Србије и њеној даљој подели.

Сећања и догађаји наше славне прошлости губе се и поред неизбрисивих чињеница, споменика историје и голготе кроз какву је до сада прошао српски народ на овој бланској ветрометини.

Сматра се да треба кроз разборито и упорно излагање историјских чињеница

доказати младима значај очувања славне историје, слободе и вере у сопствене снаге, борити се за истину и даљи развој, не продавати веру за вечеру онима који су нам чинили злодела о којима сведоче многи гробови.

Посетивши манастир Ђуниш и етно село Столови као и Врњачку Бању, својим очима се и даље уверавамо у значај вере и утицају православља на наш опстанак. Треба још јаче потенцирати посете историјским местима и тако чувати сећања на њихов значај, за слободу, за мир међу народима чувајући своје и не желећи туђе. Не треба трчати у друге земље дивећи се њиховим лепотама, када нам наше стоје на дохват руке, ока и срца.

Да не заборавимо ко смо и своје корене.
Јанко Мићић

Сустрет припадника 16. класе ТПШ **ЕВОЦИРАЊЕ УСПОМЕНА**

У ресторану Дома РВ и ПВО у Земуну 17. маја обележена је 55. година од завршетка школовања 16. класе ТПШ у Загребу. Сустрет је одржан у ресторану Команде РВ и ПВО у Земуну. Скуп је присуствовао 21 класића и командир 2. вода Радос Бадњар.

Скуп је минутом ћутања одао пошту преминулим класићима.

Школовање класе је почело у септембру 1967. године, а завршило је 15. јула 1970. године. Школовање је окончало 185 питомаца, који су распоређени на територији тадашње СФР Југославије.

Евоциране су успомене из времена школовања, логоровања, касарнских услова живота и где је ко завршио своју каријеру.

Дружење је протекло уз пригодан ручак у пријатној атмосфери и договору о следећем сустрету класе за две године

С. Вулин

Посета колевки српске писмености и просвете

ЖИЧА ОЧАРАЛА НИШЛИЈЕ

У време еписковања светог владике Николаја Велимировића у Жичи се налазила штампарија у којој су штампане књиге што су гасиле духовну жеђ српског народа у периоду између два светска рата.

Градски одбор УВПС Ниш за војне пензионере је 24. маја организовао једнодневни излет који је обухватио манастир Жичу и Врњачку Бању.

Вођа пута и едукатор Рада Лазаревић је у току вожње обавестила излетнике о плану излета.

Најпре је организована посета Манастиру Жичу, колевки српске писмености и културе. Почев од Светог Саве, који је поставио темељ српске православне духовности, па преко његових наследника на архиепископском трону који су се, столујући у Жичи, трудили да продуже његово просветитељско дело, овде се ткала непрекинута нит српске књижевне речи. У време еписковања светог владике Николаја Велимировића у Жичи се налазила штампарија у којој су штампане књиге што су гасиле духовну жеђ српског народа у периоду између два светска рата.

Иконописачка радионица Манастира Жича основана је 1978. године, када је тадашњи Епископ жички, господин Стефан, дошао на идеју да у овом древном манастиру обнови византијску иконописачку уметност.

Љубазни домаћини су објаснили излетницима како производе ликере који су препознатљиви по високом садржају боја воћа, природним састојцима и дугом постојању укуса. Особље манастира прави ликере од малине, кајсије, вишње, ароније и руже. Домаћини су упознали излетнике да је у оквиру манастирског комплекса засађено воће, а у тамошњој башти, поред производње у пластеницима, на отвореном простору гаји се разно поврће.

Након обиласка манастира, излетници

су се упутила ка Врњачкој Бањи.

Краљица бањског туризма, како неформално називају Врњачку Бању, од давнина је била позната по својим лековитим изворима. Излетници су посетили свих седам извора минералне воде који се налазе на подручју Бање у Врњцима: Топла вода, Снежник, Слатина, Језеро, Бели извор, Борјак и Врњачко врело. Међу њима се налазе извори топле и хладне воде. За лечење се користе Топла вода, Снежник, Слатина и Језеро. Две воде се флаширају као стоне минералне воде. Топла вода је јединствени извор минералне воде на целом свету. Једино овде на планети температура воде је иста као и температура људског тела, 36,5 Целзијусових степени.

Минералне воде Врњачке бање лече бројне болести и то: шећерну болест, ста-

ње после прележане жутице, болести жучне кесе и жучних канала, обољења панкреаса, чир желуца и дванаестопалачног црева, обољења органа за варење, хронична гинеколошка обољења, реуматске болести, посттрауматска стања, дегеративна стања и друго.

Излетници су обишли најстарију грађевину у Врњачкој бањи, Храм рођења пресвете богородице из времена владавине Милоша Обреновића.

Мост љубави је место на ком девојке које желе да сачувају своју љубав допазе и каче катанце потписане њиховим и именима партнера, а кључеве по обичају бацају у реку. Овај обичај датира са почетка 20. века као успомена на несрећну Наду, коју је Реља оставио јер се током рата заљубио у Гркињу. Нада је по легенди умрла од туге и бола за својим официром. Њихова љубав и Мост љубави опевани су у песми Десанке Максимовић „Молитва за љубав“.

Нишки војни пензионери су затим обишли Римски бунар, Завичајни музеј и чувени Бањски парк.

У повратку се у аутобусу орила песма. Излетник Иван Митић је на крају изјавио да је све прошло у најбољем реду, време их је послужило, а задовољни исчекују нови излет.

Зоран Јашовић

Војни пензионери Републике Српске у Србији

ЗАГЛЕДАНИ У ЛЕПОТЕ ДРЖАВЕ МАТИЦЕ

Већ неколико година за редом организација која окупља популацију трећег доба систематски води чланове из једног у други крај Србије, како би непосредно се суочили са богатом историјом и за чула занимљивим крајевима земље. То је наишло на велики одјек како у крајевима преко Дрине, тако и на просторима Србије.

У пиротској терђави

Нису запоставили ни духовну димензију

На фронту борбе за права војних пензионера

АКТИВНОСТИ У КОРИСТ СВОЈИХ ЧЛАНОВА

Удружење војних пензионера Републике Српске формирано је 11. септембра 1994. године, са седиштем у Бања Луци. Оснивање Удружења је било узроковано тешким стањем и многобројним проблемима са којима су се суочавали тамошњи војни пензионери. Основано је у ратним условима и са циљем да се избори за елементарна права војних пензионера без којих су остали. То је првенствено право на пензију, на стан, здравствено и социјално осигурање и друго.

Многобројни проблеми за Републику Српску па и војне пензионере који су остали да живе у Р. Српској, као што су: прекид платног промета, укидање динара као платног средства, проблеми за остваривање здравственог и социјалног осигурања, стамбени проблеми и друго били су разлог за оснивање УВП Републике Српске.

Удружење има веома развијену сарадњу са Фондом за СОВО Србије, што је у многоме омогућавало решавање поменутих проблема. Односи УВП Републике Српске са УВПС су веома добри јер су колеге преко Дрине и придружени члан УВП Србије.

Све у свему, Удружење војних пензионера Републике Српске одиграло је велику улогу у остваривању права војнопензионерске популације и оправдало потребу за постојањем.

Удружење војних пензионера Републике Српске организовало је 19. и 20. маја излет својих чланова у Пирот и Ниш.

Излетници су циљано посетили Спомен-собу у Команди Копнене Војске. Чланове УВП Републике Српске је срдечно примили командант КОВ генерал-потпуковник Милосав Симовић.

Музеј Копнене војске је био за госте из Републике Српске велико изненађење. Већ на почетку обиласка могли су да схвате колики су труд залагање и ентузијазам уложили генерал Милосав Симовић и његови сарадници да би зграда засијала

пуним сјајем. Спомен-собу чини 29 целина у оквиру којих је поменуто 16.000 имена страдалих од српско-турских ратова до агресије НАТО-а и погинулих у Копненој зони безбедности. Многи од излетника су пронашли имена страдалих рођака и сабораца. Предавање и обилазак Спомен-собе је изазвало снажне емоције. Кроз поставку Спомен-собе Копнене војске чланове УВП Републике Српске водио је капетан прве класе Стефан Милосављевић.

Након тога излетници су обишли Спомен-ник на Чегру. Једна од најпресуднијих битака у Првом српском устанку, бој за

независну Србију, одиграо се пре 216 година (31. маја 1809. године). У знак сећања на погинуле војнике и њиховог команданта Стевана Синђелића споменик је подигнут 1927. године. Поред споменика Бањалучане је домаћински, са својом породицом, дочекао Селимир Марковић Селе, рођен 1945. године у Доњем Матејевцу. Од 1988. године он чува и одржава Спомен-комплекс Чегар и држи занимљиво слово посетиоцима о том боју. Његова прича је веома дирљива. Због великих губитака, нишки Хуршид паша наређује да се српске главе одсеку, скине им се коса, напуне сламом и пошаљу у Цариград, а у

Бањалучани су хтели да се фотографишу са генерал-потпуковником Милосавом Симићем

Пред Спомеником Чегарској бици

У Казанџијском сокачету

Нишу да се направи кула и у њу уграде српске лобање. У Ћеле кули је тада уграђено 952 лобање. Родбина погинулих је потом скидала главе, да их сахрани, а због времена и немара остало је само 58 лобања. Посебно место заузима лобања војводе Стевана Синђелића. Селе је обраћање гостима завршио речима да су два највећа српска непријатеља неслога и бела куга.

Затим су организоване посете Ћеле Кули, Споменику краљу Александру Карађорђевићу, Споменику ослободиоцима Ниша на Тргу краља Милана, па Споменику војводи Петру Бојевићу, Споменику

Искра слободе, Споменику пострадалим жртвама у агресији НАТО-а и незаобилазне Нишке тврђаве. Програм је обухватио и посету Казанџијском сокачету.

У вечерњим сатима у Дому војске Ниш, уследило је заједничко дружење чланова УВПС Ниш, УВП Бања Луке и нишког удружења „Детелина са четири листа“. Играла су се кола и плесали танго, валцер и друге игре.

На почетку дружења госте су поздравили председник УВПС Ниша Зоран Јашовић, председник УВП Републике Српске Раде Вуковић и председник нишког удружења „Детелина са четири листа“ Небојша

Милићевић. Госте је до касних сати увесељавао бенд председника удружења „Детелина са четири листа“ Небојше Милићевића.

Наредног дана је уследио повратак гостију из Бања Луке у Републику Српску. Повратак је протекао у неверици, питањима без одговора, пун емоција везаних за страдање српског народа у ослободилачким ратовима и агресији НАТО-а. С обзиром на чињеницу да град Ниш има још много тога да понуди намерницима, гости су одлучили да идуће године још једном дођу у посету.

3. Ј.

Маскирање и обмањивање агресора током рата 1999. године

ДА ПРЕЦИЗНО ОРУЖЈЕ ПРОМАШИ

Седам дана после бомбардовања, генерал Весли Кларк је приметио да се НАТО суочава са интелигентним и способним противником који настоји да обесмисли све стратегије. Иако је НАТО употребљавао оружје треће и четврте технолошке генерације, а наша војска друге, агресорови учинци на бојном пољу нису били ни близу прокламованим. За 78 дана бомбардовања уништено је мање од 5 % борбених система

ПИШЕ
Драгомир Крстовић

У војној теорији и пракси оружаних снага, посебно великих сила, оперативнотактичком маскирању се даје стратегијски значај. Основни циљ маскирања је заштита сопствених снага и средстава и минимални сопствени губици уз постизање изненађења.

У складу са значајем оперативнотактичког маскирања, у развоју су средства која се користе у рату али им се опремање врши још у миру. Захтев за интегралном заштитом објеката и борбених система налаже континуирано проналажење средстава којима се маскирање успешно остварује, а постиже се по принципу: средство – против средство.

Прва макета у историји ратовања вероватно је Тројански коњ, а први лажни објекти су коришћени још у руско-јапанском рату (1904–1905. године).

Употребом авиона за извиђање у 1. светском рату повећан је и развој лажних објеката, лажних бункера, осматрачница, положаја, оруђа, складишта, возила и војних логора.

У 2. светском рату лажни објекти су коришћени у многим великим биткама: у Курској бици Совјетска војска – лажне артиљеријске јединице, код Тобрука у данашњој Либији, 1941. године, Британци – лажни тенкови и авиони, а код Ел-Аламејна 1942. године – лажни артиљеријски положаји, логори, складишта муниције, железничке станице, аеродроми, чак и лажни нафтовод. Пред десант у Нормандији, у Британији су изграђена лажна пристаништа, а десант је почео спуштањем на хиљаде лутака – макета падобранаца, са самопаљивим пушкама у циљу прикривања стварног места напада.

У корејском рату су израђивани лажни тенкови, артиљеријска оруђа и мостови, као и у Вијетнамском рату у којем су Вијетнамци израђивали лажне мостове од бамбуса и траве. Касније су израђивани лажни путеви – проласком ваљака; лажни аеродроми – бојењем или посилањем површина песком и/или цементом „за ПСС“, макете авиона и зграда. Израђивани су и лажни ракетни положаји, базе снабдевања, полетно-слетне стазе, маскирне мреже...

Почетна процена ситуације

У поглављу „Теорија испред праксе“, бивши амерички саветник за националну безбедност генерал Мекмастер наводи да је првобитни план за операцију подразумевао петодневну ваздушну кампању која би приморала Југославију да се повуче. „Постоја-

Од Тројанског коња до данас значајно су усавершена средства за обману непријатеља

ло је велико самопоуздање у исход рата. Окрњена Југославија била је слаба држава која није могла да запрети НАТО базама или линијама комуникација... Самопоуздање, међутим, није једнако сигурности, чак ни када је рат при крају“.

Према његовом мишљењу НАТО је занемарио чињеницу да исход зависи и од „Југословенских реакција и иницијатива које су се показале немогуће за предвидети“.

„Без неопходне силе коју би НАТО употребио како би наметнуо своју вољу Југославији и базирањем иницијалних акција на нереалистичним претпоставкама о моћи ваздушних удара, Југославија је преузела иницијативу убрзо након што је рат почео. Упркос добрим припремама и слабијем непријатељу, НАТО није успео да оствари информациону надмоћ. Много се знало о непријатељу, али обавештајни подаци нису били довољни за праћење српске армије. Лоше време, облаци, планински шумовит терен умањили је ефикасност сателита, дрона и радара. Српске одлуке су изненадиле НАТО упркос бројним интеракцијама са југословенским лидером Слободаном Милошевићем током претходне четири године и прилике да се направе детаљне обавештајне процене. Милошевић је предвидео потезе НАТО и контрирао им. Померио је трупе на границу с Косовом неколико недеља пре почетка ваздушних напада. НАТО је био изненађен и неприпремљен.“

Мекмастер пише да су српске ПВО снаге биле веома застареле, али су приморале

авионе НАТО-а да лете на великим висинама, па је идентификација мета била нарочито тешка. „Такође су користили иновативне методе да одрже радаре активним, а да не буду погођени. Срби су користили нискотехнолошке тактике и импровизације којим су оборили Ф-117 стелт ловца. Те тактике приморале су НАТО да преусмери 35 % борбених залиха на обрачун са српском ПВО. Срби су научили да преваре и изманипулишу америчке обавештајце. Српске снаге су дозвољавале извиђачким авионима да идентификују мете, па су их онда мењале макетама. Око 500 од 3.000 прецизних пројектила погодило је ове макете.“

Средства агресора за борбено извиђање

Даље, Мекмастер наводи да је НАТО кампања у Југославији 1999. године доживела неуспех: за 78 дана бомбардовања уништено је „мање од 5 % српских борбених система. Напори НАТО-а да нападне копнене трупе непријатеља нису успели. Разморе неуспеха постале су очигледне тек када је рат био готов“, закључује Мекмастер.

Седам дана после бомбардовања, генерал Весли Кларк је приметио да се НАТО суочава са интелигентним и способним противником који настоји да обесмисли све стратегије.

Електронско извиђање, према домену у коме се обавља, могуће је поделити на: (1) Извиђање у оптичком домену и (2) Извиђање у електромагнетском домену.

Тенк на надувавање, ко би га из војног авиона препознао

Макета топа

Извиђање у оптичком домену (спектру) обухвата видљиви део спектра и инфрацрвени део спектра. У видљивом делу спектра доминирају аерофото снимци, које је могуће добити коришћењем класичне филмске или електрооптичке камере. У том делу спектра важно место заузимају и сателитски снимци. Инфрацрвени сензори генеришу слику на основу разлике у спектру инфрацрвеног зрачења коју емитују циљ и околина (од различитих топлотних стања). У том делу спектра, снимци се најчешће, добијају употребом линијских скенера који раде у инфрацрвеном домену.

Извиђање у електромагнетском домену је успешно и при неповољним атмосферским условима и независно је од доба дана. Најчешће је заступљено радарско извиђање обављено класичним авионским радарима и радарима са синтетизованом антеном (SAR радар). Најважније платформе са којих се врши извиђање SAR радаром су авиони U-2 и E-8C, беспилотне летелице (Predator) и извиђачки сателити KH-12 Lacrosse и KH-13 8X.

Начини заштите

У начелу, маскирање је пасивна активност. Заштиту штићеног објекта сачињавају: (1) сакривања; (2) прикривања и (3) обманивања.

Сакривањем се постиже смањење видљивости или потпуна „невидљивост“ штићеног објекта.

Прикривањем се постиже делимична сакривеност на већим удаљеностима, или

немогућност препознавања штићеног објекта.

Обманивањем се лажним циљевима или активностима непријатељу приказује лажна ситуација (сцена) у околини штићеног објекта.

Како у зависности од намене, избор снага и система за прикупљање података зависи од његових техничких карактеристика: типа сензора (пасивни – оптички, активни – емитује зрачење), просторне, спектралне, радиометријске и временске резолуције и од дефинисане положајне тачности, за заштиту објекта, односно прикривање и обманивање, осим пасивних, у примени су и активне мере маскирања.

Активним мерама ометања и обманивања, у радарском и оптичком домену, могуће је смањити домет сензора непријатељских система за прикупљање података и/или „створити“ лажне циљеве и слично.

„Изједначавање“ штићеног објекта и његове непосредне околине по зрачењу у електро-магнетном спектру назива се „маскирање“ у ужем смислу. Штићени објекат „уклапањем“ у околину, за непријатељска борбена средства и системе, постаје „невидљив“.

Реализацијом активних мера маскирања штићеног објекта могуће је остварити:

- смањење прозрачности атмосфере у околини објекта,
- смањење сопственог топлотног зрачења објекта,
- симулацију лажних топлотних циљева (мамцима),
- пасивно противрадарско маскирање

објекта,

- повећање и смањење радарске видљивости објекта,
- активно противрадарско маскирање објекта и др.

Смањење видљивости

С обзиром на то да се захтева интегрална заштита штићеног објекта, односно да заштиту треба реализовати за све потенцијалне сензоре система за прикупљање података штићеног објекта, у односу на непосредну околину, треба: (1) изједначити спектралну рефлективност, у оптичком подручју; (2) изједначити термичко зрачење, у оптоелектронском подручју и (3) смањити радарску површину, у радарском подручју.

Како је видљивост циљева за сензоре система за прикупљање података знатно изнад видљивости његове непосредне околине, изједначавање се остварује:

- смањивањем видљивости циљева конструкционим мерама за смањење његове рефлективности, термичког зрачења и радарске површине, кроз обликовање површине, бојење, изолацијом (термичком и др) и слично;
- прикривањем циљева - прекривањем штићеног објекта разним маскирним материјалима што допринеће његовом „уклапању“ у околину за све типове сензора и
- повећањем видљивости околине што повећава видљивост околине до нивоа видљивости штићеног објекта, а што је и најзахтевнији начин за остварење изједначавања.

Обманивањем се противничким борбеним система за прикупљање података приказују лажни циљеви или активности и тиме непријатељ наводи на погрешну процену и одлуку.

Обманивање се постиже лажним циљевима (макетама) или лажним активностима а могуће је извршити физички (макетама, лажним објектима, лажним покретима јединица итд.) и електронски (имитаторима, репетитивним ометачима, лажним изворима зрачења итд.).

Примена лажних циљева повећава утросак убојних средстава непријатеља и смањење вероватноће уништења штићених објеката.

Основна карактеристика обманивања је веродостојност лажних циљева и приказаних ситуација, што подразумева:

- да сви сензори за осматрање лажну ситуацију „виде“ као истиниту;
- на приказ ситуације осматраног објекта логички одговара тренутку и
- да је извршено све што прати симулирани штићени објекат и ситуацију.

Борбена „сценографија“

Са становништа веродостојности, честе грешке су у недостижној комплетности заштите штићеног објекта, јер:

- лажни циљ није за све сензоре исти, у зависности од зрачења. Тако, на пример, макета за обманивање је осмишљена само у видљивом подручју, али не и у радарском и термичком. У изради макета од материјала са рефлективношћу сувише различитом од стварног објекта који се штити а и накнадним додавањем угаоних рефлектора разлика се може и пове-

ћати, јер сваки објекат, као циљ, има свој оптички и радарски „потпис“, односно фреквенције и рефлексије;

- лажни циљ није у потпуности коректно израђен. Тако, на пример, често лажни циљ није израђен у довољној резолуцији према системима за електронско извиђање. Зато, лажне циљеве, у односу на стварне објекте, треба израђивати у што приближнијој резолуцији и

- лажни циљ или активност није комплетирана неопходним пратећим детаљима. Тако, на пример, макета артиљеријског оруђа мора бити комплетирана борбеном „сценографијом“ као у реалној ситуацији: сандуци муниције, маскарна мрежа, послуживи, трагови возила, итд.

Смањење прозирности атмосфере смањује се домет сензора система за прикупљање података, односно видљивост штићеног објекта. У употреби су завесе разних аеросола (генератори дима) или распршене капљице (вештачка магла). Димне завесе су ефикасно средство за заштиту оклопних возила и тенкова од противтенковских ракета са оптичким или ласерским вођењем а ефикасне су и против убојних средстава са ТВ самонавођењем. Могуће их је употребити против ваздухопловних бомби и ракета са ласерским вођењем.

Ефикасност димних завеса битно је одређена метеоролошким условима, а највише температурним разликама и брзином ветра.

Смањење сопственог топлотног зрачења штићеног објекта врши се топлотном изолацијом, скретањем или хлађењем издувних гасова, итд, код средстава и агрегата са топлим деловима; мотор, издувни систем, гуме итд. а нарочито ноћу (извори топлоте и фарови моторних возила).

Противрадарско маскирање

Мере за смањење зрачења штићених објеката су:

- изједначавање видљивости штићених објеката са околином, нарочито важних: полетно-слетне стазе, луке, базе, мостови, железнички чворови итд;
- обмањивање радарски вођених пројектила са стварних на лажне циљеве и
- преоптерећење система за пренос података непријатељских система употребом бројних лажних циљева, и слично.

Противрадарско маскирање даје добре ефекте, али, због истовремене примене различитих сензора извиђања од стране непријатеља, за постизање оптималног ефекта, неопходно је комбиновати га са методама маскирања против осталих врста извиђања.

Суштина противрадарског маскирања проистиче из радарске једначине, односно радарске рефлексне површине (радарска површина) од које зависи домет радара. Домент радара директно је пропорционалан четвртог корену из радарске површине.

Радари заузимају релативно широк фреквенцијски опсег, па мере маскирања морају бити томе прилагођене. Ако се то не узме у обзир, могуће је да су мере, успешне, на пример, у центиметарском таласном подручју, потпуно неефикасне у милиметарском таласном подручју а могу, чак, имати демаскирајући карактер.

(Наставак у идућем броју)

Наше колеге из Румуније обележиле век постојања

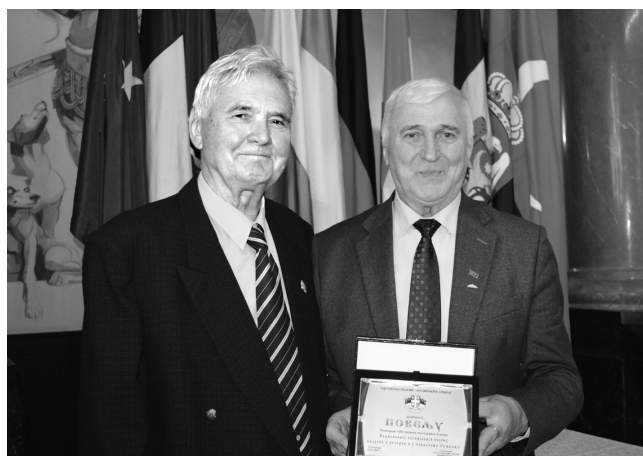
ДОМОВИНА, ЧАСТ И ДОСТОЈАНСТВО

Делегати из свих крајева нама суседне земље Свечаном академијом обележили су значајан јубилеј, чему су се придружили представници сличних удружења из шест земаља

Представници иностраних организација на свечаности

У Букурешту је 28. и 29. маја је обележено 100 година од када је формирана Национална асоцијација војних кадрова у резерви и повлачењу (АНЦМРР) „Александру Јон Куза“. Централна свечаност одржана је у Дому војске којој су присуствовали представници Председништва, Румунске патријаршије, Парламента, Владе, Министарства одбране Генералштаба и видова Румунске војске, из система националне одбране, затим оних из јавног реда и националне безбедности, као и из структура НАТО-а и суседних земаља, заједно са 53 локалних филијала. Србију су представљали председник УВПС Љубомир Драгањац, генерал-потпуковник у пензији и главни и одговорни уредник „Војног ветерана“ Звонимир Пешић. Обележавању значајног јубилеја присуствовали су још представници одговарајућих удружења из

Повељу УВПС румунском колеги Мариану Бућуману уручио је председник Љубомир Драгањац

Бугарске, Италије, Молдавије, Турске и Немачке.

Вршилац дужности председника Асоцијације генерал-мајор Мариан Бућуман представио је историју дугу сто година, наглашавајући камене међаше, све значајније успехе и домаћаје, истакавши да је главна девиза тог удружења „Домовина, част и достојанство“. Реч је о организацији која је функционално везана за

систем одбране, јер део чланова има обавезу у резервном саставу Румунске војске. Филијале широм земље испуњавају широк дијапазон програмских активности, развијајући плодну сарадњу са неколико земаља. Успешну сарадњу дугу више од једне деценије остварује наша организација у Зајечару са румунским асоцијацијама војних кадрова у Турну Северину и Крајови. То исто односи се и на новосадску организацију УВПС која сарађује са пензионисаним старешинама филијале у Темишвару.

Занимљиво је да у Румунији пензионисане старешине могу и даље да напредују. Сваке године када се доносе укази о унапређењу активних официра, унапређују се и резервни, међу којима и они којима се додељује први или виши генералски чин. Подразумева се да рад оних који се унапређују у генералски чин треба да буде вреднован као изузетан и од националног значаја.

Обраћајући се домаћинима Љубомир Драгањац је између осталог рекао:

„Поздрављајући вас у име Удружења војних пензионера Србије изражавам снажну подршку румунским колегама у испуњавању племените мисије. Ваша асоцијација баштини и негује традицију дугу 100 година. У односу на укупну историју цивилизације, то је дуг и не баш лак период, у оквиру кога се много тога догодило. Будите поносни на чињеницу да сте посвећени људима, чија је главна карактеристика да срцем и душом служе својој домовини.

Наша два удружења остварују веома плодну сарадњу. Верујем да делим и ваше мишљење да смо опредељени за наставак односа, нераскидиво другарство и разгранате активности од обостране користи.

Румунија и Србија су вековима добре комшије, без међусобног укрштања оружја, пример како треба да сарађују две државе. Нека живи пријатељство Србије и Румуније које траје вековима. Живела међусобна сарадња наша два удружења!

Председник Драгањац је председнику румунске организације Мариану Бућуману уручио Повељу УВПС поводом 100 година постојања и рада АНМЦРР.

На свечаности огромна већина делегата била је у униформама сва три вида Румунске војске. Када старешине одлазе у пензију, у решењу им се наводи да ли имају право да носе униформу. Та могућност је ускраћена само оним старешинама које су имале сукоб са законом.

Након званичног дела обележавања века постојања и рада АНЦМРР Уметнички ансамбл „Доина“ извео је пригодан културно-уметнички програм.

Током боравка у Букурешту представници нашег удружења остварили су контакте и са представницима других иностраних организација. **З. П.**

Заједнички снимак учесника обележавања вредног јубилеја

ROMÂNIA
ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ A CADRELOR
MILITARE ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
-Provenite din Ministerul Apărării Naționale-
„Alexandru Ioan Cuza”

To:

PRESEDINTELE ASOCIATIEI PENSIONARILOR MILITARI DIN SERBIA
General-locotenent (r) LJUBOMIR DRAGANJAC

uvps@open.telekom.rs -in Romania
zvonimirpetic@gmail.com

A fost o deosebită plăcere să vă întâlnesc și să sărbătorim împreună Centenarul Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră „Alexandru Ioan Cuza” (A.N.C.M.R.R.).

În acest context, doresc să vă mulțumesc pentru participare și să-mi exprim convingerea că, în acest fel, am reușit să consolidăm legăturile tradiționale dintre asociațiile noastre.

Vă rog să transmiteți camarazilor dumneavoastră urările de bine și sănătate ale camarazilor noștri români.

Atașat găsiți câteva imagini din timpul activității.

Cu deosebit respect,

Prim Vice-Președinte al Asociației Naționale a
Cadrelor Militare în Rezervă și Retrageră „Alexandru Ioan Cuza”

General-Major (r)

Marian BUCIUMAN

ПИСМО ПРЕДСЕДНИКУ УДРУЖЕЊА ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ ГЕНЕРАЛ-ПОТПУКОВНИКУ ЉУБОМИРУ ДРАГАЊЦУ

Било је изузетно задовољство да Вас сретнем и заједно прославимо стогодишњицу Националне асоцијације војних кадрова у резерви и у повлачењу „Михај Јон Куза“ (A.N.C.M.R.R.). У оквиру тог контекста желим да вам захвалим на учешћу и да изразим веровање да сте на овај начин успели да консолидујемо традиционалне везе између наша два удружења. Молимо Вас да пренесете Вашим колегама најлепше жеље за здравље од наших румунских другова.

ПРВИ ПОТПРЕДСЕДНИК НАЦИОНАЛНЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ ВОЈНИХ КАДРОВА У РЕЗЕРВИ И У ПОВЛАЧЕЊУ

Генерал-мајор
Мариан Бућуман

Потресна исповест генерала Миодрага Панића

ВИЋЕЊЕ СА СЕСТРОМ ПОСЛЕ 44 ГОДИНЕ

Како да опишем сусрет? Драгица је из Загреба у мој стан у новобеоградском блоку 70 дошла као Вјеруша. Мати Боја је 44 године веровала да је њено нестало дете живо и имала је највећу трему. С врата, када се она појавила, сви смо плакали.

Онда је отац Никола стиснуо зубе, устао са столице, дигао чашу ракије и рекао: „Она је наше дете! Примамо је назад у породицу.“ Сестра из Загреба је одмах схватила да је заиста Панић, јер је личила као јаје сестрама Зорки и Добрили - овако укратко изгледа највећа породична победа у животним борбама генерала Миодрага Панића, легендарног команданта Гардијске бригаде.

Сећа се генерал те 1986. и сусрета са сестром гледајући књигу историчара Антуна Милетића „Концентрациони логор Јасеновац“. На њеним странама је попис више од 50 Панића из села Горњи Подградци са обода Козаре који нису преживели НДХ. Његова породица имала је срећу у несрећи.

- Мати је све до 1986. при сваком окупљању причала причу како нас усташе умало нису затрле у Другом светском рату - прича генерал. - Лета '42. целом селу Доњи Подградци усташе су наредиле да крену ка Градини, да се склоне од офанзиве на партизане. Срби су били наивни. Неколико усташа спроводило је хиљаде људи, а тамо их је чекао Јасеновац, односно пут у смрт.

Кроз Стару Градишку колоне козарачких сељака су чекали шпалири мржње. Из муслиманских кућа у главној улици пољивали су их врелом водом. Отац Панића, Никола, је одвојен као дрвни стручњак и упућен касније за Аушвиц, а остали су упућени до Млаке, низводно од логора, јер у Јасеновцу више није било места. Мајци су у Млаки отели децу - Богдана, Владу, Зорку и Драгицу.

Према причи генерала Панића, сестра Зорка која је тада имала осам година, није могла да сачува осамнаестомесечну сестрицу Драгицу. Узеле су је часне сестре у Млаки. Мајка Боја, која је отерана да ради на пољима Славоније, вратила се крајем 1942. са ропског рада и нашла је Богдана и Зорку и десетогодишњег Владу на самрти.

- У Сиску је лежао у болници католичких редовница више мртав него жив. Те редовнице су јој дете дале без речи, ваљда да га не сахрањују саме. Нека жена је подучила мајку да изгладнело чедо храни само мрвицама хлеба и то данима, да јој не умре „од хране“. Влада је преживео - сведочи генерал.

Генерал-потпуковник Миодраг Панић

Драгица као Вјеруша горе десно

Боја и Никола Панић

Панићи коначно окупљени 1986. године доле

слике: приватна архива

Потрага за Драгицом, несталом у НДХ, никад није стала. Миодраг приповеда да се отац вратио из Аушвица пешке, побегавши два дана пред ослобађање логора. Мајка је после рата родила још Миленка, њега, Миодрага, и Добрилу. Траг о изгубљеном женском чељадету нађен је 1985. у трећој књизи Драгоја Лукића о покрстеној деци Козаре.

- Стриц, партизан Рајко је нашао и колегу Драгоја Лукића и још једног ратног друга у Загребу. Установили су да се досије моје нестале сестре води у заосталој документацији редовница као „Случај Перла”.

МРКОМ ОЦУ ВРАТИЛА ОСМЕХ

- Отац је био ћутљив и мрк човек, све до те 1986. када је сестра нађена. Тада сам га видео да се смеје. Када је Драгица опет „осванула” и њему је свануло. О Аушвицу није причао, сем да су његову групу када су побегли из жица јурили Немци са псима, а да су они просто натрчали на Русе показавши им пут ка логору. Када сам кретао на Вуковар са бригадом, отац је знао зашто морам да идем - каже Миодраг Панић.

„ДОСИЈЕ ПЕРЛА” И НА ФИЛМУ

Како сведочи генерал, сестра Вјеруша или Драгица, најлепше је причала о родитељима Стипетићима у Загребу. У њеним документима писало је да је рођена 10. априла 1941. - на дан рађања НДХ, као и свој другој деци одузетој од српских мајки. Сведочила је породици да је само једанпут чула да је усвојена и то од дечака, њеног вршњака док су се играли као мали у двористу зграде у Загребу. Тај малишан јој је открио и да је он усвојено дете и да их има таквих много... „Досије Перла” нађен је захваљујући Драгоју Лукићу и снимљен је и документарни филм о судбини Драгице, под истим насловом.

Писало је да је удомљена у породици Стипетић, у Прерадовићевој 12 у Загребу - прича даље генерал.

На крају, као и на почетку разговора, Миодраг показује списак убијених Панића, покојних стричева, њихових жена, деце. Каже уз уздах да су његови имали среће.

- Ти Хрвати, Марија и Стјепан, били су добри родитељи Драгице - додаје.

Сећа се даље првог сусрета када је Драгица дошла код њега у дом са својом породицом, супругом и децом Хрвојем и Маријаном. Сестра Драгица, преминула је пре осам година у Загребу. До њене смрти су били блиски, мада се током рата 1991. и неку године касније нису чули.

- Ја сам командовао на Вуковару а она је била у Загребу. Није било zgodно да се дозивамо у тим ратним временима, да јој направим проблем - завршава Миодраг Панић.

Д. Вујичић
Извор: *Новости*

Краљевчани обишли значајна места у Београду

КУЛТУРА СЕЋАЊА

Удружење учесника ратова од 1991. до 1999. године из Краљева једно је од најактивнијих у граду када су у питању сећања на погинуле и рањене борце у ратовима деведесетих, а и заштита права бораца, инвалида и чланова њихових породица. Захваљујући великом ангажовању председника удружења Сретена Лазовића, који је око себе окупио доследне борце, Удружење је веома цењено у Краљеву, али и шире, па су иницијативе за измену Закона о правима бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова породица погинулих бораца врло озбиљно прихваћене приликом доношења Закона. Посебно је значајно истаћи велики труд око помоћи инвалидима који су у тешком здравственом и материјалном стању и немају услова за нормалан живот.

Потребно је истаћи да је ово Удружење обезбедило спомен простор поред манастира Студеница, где су постаљене фотографије са именима погинулих бораца и да се сваке године на Видовдан одржава парастос уз присуство великог броја грађана, о чему је *Ветеран* већ писао.

У току је и израда меморијалног спортског центра у селу Адрани поред Краљева, где ће такође бити просторија са фотографијама бораца и одређеним документима и плановима везаним за рат на Косову и Метохији. Спортски терени за рукомет, кошарку и одбојку ће бити доступни свим житељима Адрана и околних места.

Поред ових активности организују се и путовања посвећена обиласку значајних културно-историјских и верских објеката и места. Једно од таквих путовања је реализовано 30. маја ове године обиласком нашег главног града.

Удружење је развило врло блиску сарадњу са Градском организацијом УВПС Краљево. Приликом планирања овог излета 10 места у аутобусу резервисано за чланове УВПС.

Излет је реализован као део пројекта „Спомен соба 192 бесмртна хероја” којем припада и израда меморијалног спортског центра.

Прва станица је била код Храма Светог Саве. Учесници су свечано дочекани од представника Патријаршије а након тога је следио обилазак Храма. Приликом пријема и послужења у Парохијском дому, председник Удружења је домаћинима уручио Захвалницу, Спомен књигу и Плакету у знак захвалности за духовне вредности које негују и подршку коју дају програмским циљевима Удружења.

Након тога уследио је обилазак Војног музеја на Калемегдану. Начелнику музеја ја такође уручена Захвалница, Спомен књига и Плакета.

За све учеснике највише емотиван је био обилазак Спомен-обележја погинулим борцима на Кошарама 1999. године, што је природно јер се већина присутних добро сећа појединаца који су дали своје животе за одбрану слободе и части наше отаџбине. Положени су венци и одата пошта погинулим борцима.

Овим путовањем Удружење је још једном дало до знања од коликог су значаја памћења и подсећања на оне који су жртвовали себе и своје животе за нашу срећнију будућност.

На крају и оно што стално потенцирам, а то је да се нађу бољи начини за преношење традиција, сећања и поштовања на младе генерације, које те вредности треба да негују и у будућности.

Јован Симић

Агресија на нашу земљу био је злочин без преседана

НИСУ НАС ПОКОРИЛИ

Највећој светској сили са геноцидним намерама, наша земља је супротставила своје „бесконечно“ инфериорне војне потенцијале. Али (наша земља) наше одбрамбене снаге, Војска и полиција, З.А и ПрК су имали своје стратегијске предности, своје „тајно“ оружје. То су: безгранични патриотизам, антологијска храброст, несаломиви борбени морал, врхунска оспособљеност, ефикасно командовање, тактика употребе снага „4М“: (маскирање, мобилност, маневар, морал), доктрина ратовања по принципу „хуманизам изнад војничке ефикасности“, нераскидива веза са народом и нашом црквом...

ПИШЕ:

генерал-пуковник
Владимир Лазаревић

Овуда
непријатељ
није прошао

Част ми је и привилегија да говорим о јунацима Другог Косовског боја, о јунацима Војске и полиције, посебно о јунацима славне, херојске „нишке“ З. армије ВЈ и њеном легендарном гвозде-ном Приштинском корпусу, да говорим о онима који су и своје животе жртвовали у одбрани земље од терористичке оружане побуне и агресије НАТО-а.

Пре 26 година, тзв. демократски запад, са својом НАТО алијанском, извршио је злочиначку агресију на нашу земљу, агресију без преседана у историји ратовања у једном од најасиметричнијих ратова до сада.

Циљеви агресора су заиста били монструозни: Применом Хитлерове доктрине „Блиц крига“, требало је да за 96 сати сло-ме кичму наше одбране, посебно у зони З. А, да убију више од 20.000 припадника Приштинског корпуса (ПрК) на Космету, да паралишу привредни и друштвени живот у земљи, да приморају Србију на капитулацију и окупацију, да поразе и понизе српски народ...

Цитирам: „Вратити Србију у камено доба“; „не оставити камен на камену“; „поравнати Србију да буде равна као сто“; „приморати Србију да клечи и моли“; „разори, деградирај, уништи“.

Сведимензионални рат

Водили су против наше земље све врсте ратова: пропагандно – психолошки,

Повратак
јединица са
Космета
1999. године

информациони, електронски, специјални, „модеран рат“ свим расположивим конвенционалним наоружањем, неокортчки рат, нуклеарни и хемијски рат ниског интензитета, водили су „мали трећи светски рат“ како је у то време говорио и писао Добрица Ћосић.

Користили су копно и акваториј два континента, атмосферу, космос... Остварили су општу војну надмоћ од 600:1, или, бесконачно према један, у свакодневним борбама на државној граници, однос је био 30:1.

Убијали су пре свега недужне и немоћне цивиле, жене, децу, бебе, повратнике и избеглице колоне, убијали су птице и све што живи у Србији.

У згаришта претварали: насеља, школе, болнице, фабрике, цркве и манастире наше...

И данас, 26 године касније, убијају по Србији, последицама употребе оружја за масовно уништавање, по принципу „злочин у рату, геноцид у миру“... Чиниће то у наредних 4,5 милијарде година... Косово је Српска Хиросима“, тврде експерти.

У таквим немогућим војностратегијским и геополитичким условима, нашла се наша земља, наш народ, одбрамбене снаге, а посебно З.А и ПрК, на тежишту стратегијске одбране земље, на Космету.

Највећој светској сили са геноцидним намерама, наша земља је супротставила своје „бесконечно“ инфериорне војне потенцијале. Али (наша земља) наше одбрамбене снаге, Војска и полиција, З.А и ПрК су имали своје стратегијске предности, своје „тајно“ оружје. То су: безгранични патриотизам, антологијска храброст, несаломиви борбени морал, врхунска

Оружје НАТО-а уништило је 38 мостова

Једино је наша војска оборила Ф-117а који се више не производи

Нато није поштедео ни зграду Владе РС

оспособљеност, ефикасно командовање, тактика употребе снага „4М“: (маскирање, мобилност, маневар, морал), доктрина ратовања по принципу „хуманизам изнад војничке ефикасности“, нераскидива веза

са народом и нашом црквом... о томе сведоче и речи генерала Шорта, (24.3.2000. године): „Српској војсци на Косову нисмо могли ништа да урадимо, па смо гађали цивилне циљеве.

Антологијске поруке

Мало је примера у историји ратовања, да се читаве команде, читаве јединице, читав оперативни састав – ПрК, избрише из списка живих и сами одлуче да својим животима бране до последњег, свету земљу Косметску, Лазареву, нашу.

Из својих ровова, од првих дана рата, слали су антологијске поруке војсци и народу: „Нама отаџбина командује“, „Границу ћемо одбранили по сваку цену“, „Нема назад, иза је Србија“, „За ову земљу вреди гинути“, „И мртва ћу бранити Србију“ изговорила је Љиљана Жикић Карађорђевић, мајка шесторо деце, добровољац 125.мтбр.

У одбрани земље 1.139 Обилића, јунака Другог Косовског боја, војника и полицајаца дало је своје животе. Више од 90% њих је страдало на Космету. На нивоу одбрамбених снага, губици су мањи од четири промила, а на нивоу ПрК, мање од 0,7 процената. Погинуло је 3.500 цивила (89 деце-та).

Белези јунаштва разасути су широм Космета: на Проклетијама, Јуничким планинама, Кошарама, Паштрику, Коритнику, Гори, Метохији, Дреници, Бајгори, Чичавици, Малом Косову, Косовском поморављу, Неродимљу... Из њих и данас ничу црвени Божури.

Својом херојском одбраном, одбранили смо интегритет земље, слободу њену, заштитили српски народ од погрома, сачували светиње наше, част и достојанство нашег борца. Патријарх Бесон је казао да су Срби „Бранили Европу“.

Створени су услови да се у постизању примирја укључе и УН, да својом Резолуцијом 1244, гарантују интегритет СРЈ и Србије над КиМ.

Истина о јунацима Другог Косовског боја, остаје за навек, за вечност и легенду, у славу предака, и част савременика и потомака, за незаборав, јер заборав је најтежи злочин према прецима и највећи грех према потомцима.

За Србију, у Србији вреди живети. Да се вечно памти! Да се не заборави!

Девети сусрет ветерана 21. класе ВА КоВ

ДАВНО БЕШЕ, СЕЋАШ ЛИ СЕ...

Ветерани 21. класе Војне академије КоВ, девети пут за редом, окупили су се у Београду да обележе годишњицу школовања. Празнични сусрет започео је посетом Војној академији на Бањици, у којој су провели незаборавне године своје младости, припремајући се за чистан официрски позив. Уз помоћ љубазних домаћина, подсетили су се на своје питомачке дане и услове школовања и делом сагледали шта се све суштински променило минувих деценија у образовању данашњих генерација кадета, будућег официр-

ског кадра Војске Србије.

Гостима је добродошлицу пожеleo ванредни професор пуковник др Бојан Милановић, дипл. инж, продекан за наставу Деканата Војне академије и упознао их данашњом организацијом, делатностима и начином живота и рада те високошколске, образовне и научне институције, „која је дом некадашњих, садашњих и будућих официра“. Прича о историјату Војне академије настављена је приказом документарног филма о 175. година њеног постојања и рада и биласком богато опремље-

не спомен-собе, о чијој је поставци казивао пуковник др Слободан Ђукић, начелник Катедре друштвених наука. Збирка експоната обогаћена је поклоном ветерана, који су домаћинима уручили примерак часописа „Академац“, објављеног у Сарајеву 1968. године.

Мајор мр Владимир Петошевић, показао је пензионисаним старешинама спаваонице садашњих кадета са три кревета и пратећим модерним намештајем, које су могли да упореде са својим некадашњим собама, у којима је спавало по двадесет четворо питомаца у металним креветима „на спрат“. Заставник Иван Станковић демонстрирао је могућности савремене стрељане за гађање пиштољем, у којој улогу „показивача“ успешности гађања преузимају ласерски уређаји, уз различите борбене, земљишне и временске (не)прилике.

Дружење је настављено у пријатном амбијенту банкет-сале ресторана „Дедиња“, у Дому Војске Србије, уз ручак и ћаскање о породичним приликама, договорштинама, нарушном здрављу, што је многе спречило да се придруже слављеницима. Била је то прилика да се подсети на питомачке дане и своју 21. класу, која је школовање завршила 1968. године. Једину генерацију потпоручника у богатој историји Војне академије, која је пут јединица, најчешће на борбене положаје, кренула без свечаног дефила и заједничког произвођења у први официрски чин, због интервенције снага Варшавског пакта у Чехословачкој и потенцијалне опасности по нашу земљу. Отуда назив „Чешка класа“.

Подносе се разговарало и о току припреме монографије класе, коју уз подршку уређивачког тима, припремају сами ветерани, прилозима из питомачког живота и службе, која се највећма одвијала у последним деценијама прошлог века, обележених и ратним разбијањем заједничке државе. Планирано је да књига буде објављена и уручена класицима на промотивном скупу крајем октобра или достављена поштом, у време одржавања традиционалног београдског сајма књига.

Сусрет је завршен договором да наредно окупљање ветерана буде организовано 2028. године, у част јубиларне шездесете годишњице завршетка школовања 21. класе Ва КоВ. **Станоје Јовановић**

Наступ ансамбла „Станислав Бинички“ на Тргу републике поводом Дана победе

У СЛАВУ ОСЛОБОДИЛАЦА

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ наступио је данас на Тргу републике у Београду, поводом обележавања Дана победе - 9. маја.

Пред бројном публиком, хор и оркестар ансамбла „Бинички“ извели су композиције „Тамо далеко“, „Ој Србијо мила мати“, „Девојко мала“ и „Сплет парти-

занских песама“, као и „Играле се делије“, „Видовдан“ и „Дан победе“.

На београдском Тргу републике чули су се звуци песама „Каћуша“, „Београде, Београде“, „Ово је Србија“, а посебну пажњу великог броја грађана привукло је извођење чувеног „Марша на Дрину“.

Публици су се, уз пратњу

оркестра, својим извођењем представили солисти хора ансамбла „Бинички“ Биљана

Васиљевић Митровић, Маријана Радосављевић, Драган Милановић и Филип Вучић.

Обележена годишњица Чегарске битке

ЈУНАЦИ НИСУ ЗАБОРАВЉЕНИ

Код споменика на Чегру 31. маја одржана је државна церемонија поводом обележавања 216. годишњице Чегарске битке. Споменик је подигнут на месту где се 31. маја 1809. године одвијала чувена битка из Првог српског устанка, у знак сећања на погинуле војнике и њиховог команданта Стевана Синђелића.

У знак сећања на погинуле ратнике, венце крај споменика ресавском војводи Стевану Синђелићу положили су представници Града Ниша, војске, полиције, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, потомци Стевана Синђелића, УВПС, Ниш и остала удружења која негују слободарске традиције Републике Србије.

„На данашњи дан кад обележавамо Чегарски бој, овим показујемо да се српски народ увек борио за слободу, да смо слободу ценили више од свих вредности и да смо толико живота дали. Можда је најбоље речи изговорио владика Николај Велимировић када је 1916. године у Лондону изговорио речи да је највећи храм који постоји, не неки велелепни храм у свету, већ наш храм Ћеле-кула, који је саздан од костију и лобања људи, који су свој живот дали за слободу своје отаџбине“, навео је градоначелник Драгослав Павловић.

Пре ове церемоније одржан је и парастос Чегарским јунацима, прво у Ћеле Кули, а затим и на Чегру.

„Бој на Чегру је симбол херојства и отпора српског народа Отоманском царству, херојски чин војводе Стевана Синђелића и његових јунака у овој бици, када су бранили част Србије и српског народа. То је порука за све данашње и будуће генерације да никада нема предаје, да кад дођу најтежи могући тренуци, кад се окренемо иза нас је Мајка Србија, а испред нас је онај вечни живот и косовски завет кнеза Лазара“, поручио је Зоран Антић, државни секретар.

Обележавање годишњице битке на Чегру део је програма обележавања градске славе Свети цар Константин и царица Јелена.

Бој на Чегру представља један од најтрагичнијих оружаних сукоба у читавом раздобљу Првог српског устанка. У том боју се својим јунаштвом истакао ресавски војвода Стеван Синђелић који је, пошто са устаницима није могао да победи бројно јаче турске снаге, пуцао из пиштоља у подземни магацин барута. Настрадали су тада сви српски војници и много Турака, а да би застрашио Србе, нишки Хуршид паша је у знак освете наредио да се од лобања палих српских устаника сагради Ћеле-кула у коју су узидане 952 лобање и која данас стоји као симбол борбе Срба за независност. Процењује се да је у битци на Чегру погинуло око 6.000 турских војника, а на српској страни - око 4.000 устаника.

Зоран Јашовић

Језик наш насушни

КЛЕТВА

Клетве и псовање, баш као и плакање, неретко су израз физичке и духовне немоћи људског бића, његовог безизлазног положаја.

Као део нежељене лексике, извесну сродност са псовкама имају *клетве*. Неке клетве блажег облика су и данас у употреби као псовке (Иди до ђавола! Видимо се у паклу!) па се у неким језицима мешају глаголи проклињања и псовања. Некада део паганског ритуала, клетва, по хришћанским схватању, имају за циљ *призивање казне или освете* неком лицу које је клетвенику нанело велико зло или неопростиву увреду. Клетвом се формулише садржај казне и призива помоћ натприродних сила у њеном остварењу. Особе могу бити проклињане и у одсуству, па често за то и не знају, али се у народу верује да се клетва често остварује, посебно ако је клетвеник заиста неправедно оклеветан или осуђен.

У нашем народу постоји веровање да су најопасније *родитељске и кумовске клетве*, које у *благослову* имају свој позитиван пандан, па је родитељски благослов свакодневна хришћанска појава, а клетва чини само редак изузетак и може бити блажа или оштрија. Као вид катарзичног реаговања пар хиљада невинно осуђених лица у првим годинама после Другог светског рата, клетве су масовно упућиване судијама („Како право радили, тако вам право Бог дао!“). Клетве се помињу и у светим књигама (Библија, Куран), али су и тема књижевности и уметности (у нашој народној књижевности позната је условна косовска клетва кнеза Лазара). Најпознатија клетва (анатема) у историји хришћанства везује се за његов раскол (раскид литургијске заједнице у хришћанству и Велика шизма из 1054. године), када је римски папа бацио анатему на васељенског патријарха у Цариграду, а овај му одговорио на исти начин. Тај раскол се касније наставио одвајањем протестаната и англиканаца од Рима и потоњим формирањем бројних квазихришћанских и сатанистичких секти, посебно у западној Европи и у САД. Но, ова тема заслужује посебну обраду, а клетва је овде поменута само због извесне сличности са псовком, која се упућује често као последње средство отпора неправди или као израз немоћи.

Здравко Зељковић

СА СВИХ СТРАНА

Велики шаховски турнир
југоисточне Србије

ТРИЈУМФ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА НИША

У организацији Градске организације УВПС Ниш, у нишком Дому војске, 8. маја одржан је Велики шаховски турнир југоисточне Србије.

Симболичним повлачењем првог потеза турнир су отворили већници Дтеван Веселиновић и Милан Миланов

На почетку се такмичарима и гостима обратио председник УВПС Ниш, Зоран Јашовић:

„У име Удружења војних пензионера Ниша, поздрављам такмичаре, а посебно госте: начелника Штаба Копнене војске пуковника Грујицу Вуковића, већнике Ниша Стевана Веселиновића и Милана Миланова, затим Зорана Јовановића, заменика председника општине Нишка Бања, Ивана Крстића, председника Савета за рад са борацким удружењима града Ниша и Јелену Радомировић, директорку Белама телевизије.

Удружење војних пензионера Ниша је највеће борачко удружење у Нишу и шире. Наше руководство пружа помоћ члановима у свим областима живота и рада, организује спортска такмичења, изложбе слика и скулптура, излете и друге. Последњих година дана пружамо помоћ и борцима који нису војни пензионери, тако да смо у том периоду учланили 32 почасна члана. Веома су нам захвални јер кажу да смо једно од ретких удружења које ради сваког радног дана и пружа помоћ не само војним пензионерима него и борцима из грађанства. Свим екипама желим добар резултат. Није важно ко ће победити. Циљ нам је да се цивилни и војни пензионери боље упознају и више друже“.

Пре отварања турнира додељене су захвалнице команданту Копнене војске генерал-потпуковнику Милосаву Симиовићу, већнику за борце Стевану Веселиновићу, већнику за спорт Милану Миланову, председнику Савета за рад са борацким удружењима

Добитници захвалница УВПС

Ивану Крстићу и директорки Белама телевизије Јелени Радомировић.

Турнир су повлачењем првог потеза на шаховским таблама, симболично отворили већници Стеван Веселиновић и Милан Миланов.

Прво место освојила је екипа Удружења војних пензионера Ниша у саставу Бранимир Максимовић, интернационални мајстор, Жељко Ђукић, интернационални мајстор, Ранко Ђурић, мајсторски кандидат и Мирослав Јовановић, мајсторски кандидат. Друго место припало је екипи

ОРВС Нишка Бања, треће - екипи ГОП Медијана, четврто - екипи УП Града Ниша, пето - екипи УВПС, Лесковац и шесто - УВПС Врања.

У организацији турнира велику помоћ пружио је командант Копнене војске генерал-потпуковника Милосав Симиовић, већник за борце Стеван Веселиновић, председник општине Нишка Бања Душан Живковић, представника општине Нишка Бања Јовица Антић, а и директорка Белама телевизије Јелена Радомировић.

Уследило је дружење уз пригодан коктел.

З. Ј.

Из активности МО УВП Батајница

ОБЕЛЕЖЕН ДАН ПОБЕДЕ

У оквиру плана рада за ову годину, а у вези са неговањем и развијањем традиција из Другог светског рата, УВП Батајница је 9. маја обележило овај Дан победе.

Тај чин организован је у сарадњи са МО СУБНОР Батајнице у центру насеља поред Споменика палим борцима.

У име бораца присутне је поздравио Славко Дошеновић, захвалио им што су дошли да се поклоне сенима хероја и жртава овога рата и позвао да минутом ћутања одају пошту. Нагласио је да је 9. маја 1945. године фашистичка Немачка безусловно потписала капитулацију, да је у Другом светском рату учествовала 61 држава, и да је у Југославији погинуло око 1.700.000 људи од тога 300.000 бораца.

Поред огромних жртава било је великих разарања и материјалне штете. На жалост у овом рату фашизам је побеђен, али није уништен, па човечанству прети нови светски рат. Као генерација, казао је, дужни смо да негујемо и развијамо традиције и преносимо на младе генерације да се не заборави та тешка историјска прошлост.

На Споменик палим борцима положени су венци делегација МЗ, МО СУБНОР и МО УВП Батајница, У име војних пензионера венац су положили Момир Котлаја, Нинко Радић и Даница Зукић.

Борци су у просторији МЗ Батајница приредили и пригледан коктел.

Р. Спахић

60 ГОДИНА 16. КЛАСЕ ВМАШ

Поводом обележавања 60 година од завршетка школовања 16. класе Ваздухопловне механичарске подофицирске школе у Рајловцу Иницијативни одбор организује дружење у Ресторану Дома авијације у Земуну 26 јуна са почетком у 12 часова. За више информација можете се обавестити путем телефона 064/891-18-79.

Општај од најстаријег члана

ЖИВЕО ЈЕ РАДЕЋИ

Мајор у пензији Богољуб Пантелић, најстарији члан Градске организације УВПС Краљево, напустио је овај свет у 103. години живота.

Рођен је 14. марта 1923. године у селу Горња Буковица код Ваљева. У својој 21. години прикључио се партизанским јединицама и учествовао је у завршним операцијама, рачунајући и Сремски фронт, у коначном ослобођењу земље од немачких окупатора.

По завршетку рата, као млад војник, примљен је у ЈНА и показао се као способан и перспективан, те је предложен за школовање у оквиру војске. Уписао је трећу класу Војне академије коју је завршио 1950. године у Бања Луци и постао официр оклопних јединица. Као и већина старешина, по потреби службе, обављао је дужности у више гарнизона.

У 252. оклопној бригади службовао је од њеног формирања у Краљеву, па све до одласка у пензију.

Од колега који су имали прилике да раде са њим, чуле су се само речи хвале, посебно када је реч о односу према потчињенима. Никада није пушио цигарете, ни пио алкохол, а био је познат по радохоличарењу, што је вероватно један од разлога овако дугог и здравог живота. Здрав разум и рационално размишљање је задржао до краја живота. По томе може бити добар пример млађим генерацијама.

У браку са супругом Невенком је добио сина Драгана и ћерку Драгану који су му омогућили да у својим старим годинама, ужива у игри и дружењу са унуцима и праунуцима.

Сахрани на Новом гробљу у Краљеву 12. маја су присуствовали чланови породице, најбољи породични пријатељи и бивше колеге. У име Градске организације на сахрани су били председник ОО УВПС Радоје Томашевић и секретар Јован Симић, који се топлим речима опростио од колеге.

Ј. С.

Ваљевска организација остала без секретара

НЕНАДОКНАДИВ ГУБИТАК

Изненада, 30. маја, на онај свет се преселио Зоран Цолић, секретар Градске организације УВПС у Ваљеву.

Зоран је рођен у Шиду 18. јуна 1954. године, где је завршио основну школу и гимназију. Војну академију завршио је у Београду, одакле је и почео са службом у ЈНА. Пензију је 1991. године дочекао у Ваљеву у чину мајора. Због догађања у СФРЈ поново је активиран, па деактивиран 1994. године.

За самопрегоран рад одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом рада са сребрним венцем. Добио је више плакета, (посебно истичемо Плакету УВПС) и више медаља поводом годишњица ЈНА,

Иза себе је оставио супругу Ракину, сина Ивана, ћерке Данијелу и Ивану и унучад Наталију, Милицу, Нину, Хелену, Александра, Матију, Николу и Павла.

Организација у Ваљеву захвална је Зорану, за несебичан рад у УВПС, где је самопрегорно и одговорно обављао дужност секретара.

Из прошлости Војнообвештајне службе

ВОЈНА ИЗАСЛАНСТВА ОД 1945. ДО 1991. ГОДИНЕ

Карактеристично је да прве генерације послератних војних изасланика нису били школовани официри, него ратници са одређеним искуством из ратне праксе и евентуално са завршеним појединим кратким курсевима. У том периоду, војна изасланства су најчешће чинили изасланик, један до три помоћника, секретар, шифрант/телеграфиста и возач.

Војна изасланства чији рад није био прекинут током Другог светског рата, функционисала су као органи Министарства војске, морнарице и ваздухопловства до 1944. године, када су постали органи јединственог Министарства народне одбране Демократске Федеративне Југославије. Исте године, Врховни штаб НОВЈ је упутио посебне војне мисије у значајније савезничке команде. Ове две структуре послужиле су као основа за послератну изградњу система војних изасланства. До краја 1949. године образовано је 14 војних изасланстава, од којих 12 на европском тлу. У току 1945. и 1946. године формирана су војна изасланства у Француској, СССР, Великој Британији, Бугарској, Мађарској, Пољској, Румунији и САД, 1947. у Чехословачкој, Турској, Италији, Швајцарској и Белгији и 1949. године у Канади. Војно изасланство у Швајцарској је затворено већ 1950, а у Канади 1951. године. Војно изасланство у Грчкој је поново почело са радом 1951. године.

Први војни изасланик Југословенске армије, постављен указом Врховног команданта од 21. августа 1945. године, био је генерал-мајор Љубо Илић, дотадашњи шеф војне мисије у Француској.

Време Инфорбирора

Карактеристично је да прве генерације послератних војних изасланика нису били школовани официри, него ратници са одређеним искуством из ратне праксе и евентуално са завршеним појединим кратким курсевима. У том периоду, војна изасланства су најчешће чинили изасланик, један до три помоћника, секретар, шифрант/телеграфиста и возач.

У периоду између 1950. и 1954. године, сва изасланства у источноевропским земљама, осим у Бугарској и Чехословачкој, била су затворена. Након нормализације односа, током 1954. и 1955. поново су отворена и војна изасланства, осим у Пољској, где је оно поново почело да ради тек 1957. године.

Нова војна изасланства отворена су у Египту и Бурми 1954, Белгији 1955, Кини 1956, Индонезији 1957, Сирији 1958, Алжиру и Ира-

ку 1962, Индији 1963, Демократској Републици Немачкој 1964, Аустрији 1967. и Шведској 1968. године са седиштем у Београду. У истом периоду су престала са радом изасланства у Белгији 1957, Сирији и Кини 1959. и Ираку 1966. године.

У том периоду настојало се да се војни изасланици пре ступања на дужност што квалитетније припреме. С тим циљем, 1964. године издато је посебно упутство за припрему војних изасланика и особља војних изасланстава, које је обухватало обуку и целокупну припрему из више области, као што су материјално-финансијски и административно-технички послови, шифровање и безбедност. Посебна пажња се придавала упознавању са свим релевантним чињеницама о држави пријема и њеним оружаним снагама, сегментима дипломатског и војнодипломатског протокола, материјално-финансијском пословању и учењу страних језика.

Ширење мреже изасланстава

После 1968. године отворено је седам војних изасланстава. У Анголи је између

АКТИВНОСТИ

Од 1991. до 1995. године услови за рад војних изасланстава били су веома неповољни - у политичком, финансијском, кадровском и сваком другом смислу. Међутим, и у таквим околностима тадашњи војни изасланици успевали су да, уз максимално залагање и професионализам, способност и снажљивост, реализују задатке који су постављани пред њих. Тежиште у раду било је на што квалитетнијем информисању војног и државног руководства о ситуацији у региону и свему ономе што је било значајно за безбедност земље. Поред тога, војна изасланства су пружала подршку реализацији активности из домена међународне војне сарадње са делом земаља које су наставиле да гаје пријатељски однос према Савезној Републици Југославији.

У току припрема за агресију и саме агресије НАТО на СР Југославију 1998. и 1999. године војна изасланства су дала максималан допринос прикупљањем сазнања о намерама, плановима, припремама и активностима држава чланица НАТО и њихових војних ефектива усмерених против наше државе. Захваљујући правовременим и квалитетним обавештајним подацима Војска Југославије је успевала да реализује своје задатке, уз минималне губитке. Отпор који је Војска Југославије пружила НАТО потврдио је да и мале државе могу да буду јаке уколико ангажују све своје капацитете на одговарајући начин. Војни изасланици су томе дали максималан допринос.

1976. и 1982. године деловао војни саветник при југословенској амбасади, а од 1982. и војни изасланик, док је војно изасланство у Ирану почело са радом 1974. године. Војни изасланик у Либији је од

1973. деловао у својству саветника амбасадора за војна питања. У овом периоду поново су отворена војна изасланства у Ираку, Кини и Индонезији 1978. године. У периоду између 1977. и 1981. године деловало је и војно изасланство у Шведској, које је покривало и Финску.

Од краја Другог светског рата до 1947. године војна изасланства су била органи Генералштаба задужена за развијање односа и одржавање контаката са оружаним снагама земаља у којима су се налазила. Тек током друге половине 1947. године војна изасланства се укључују и у информисање највишег државног и војног руководства о ситуацији у државама акредитације и њиховим оружаним снагама. Све до

Образак бр. 4

LONDON (od koga) (kome)

Br.: 18.II.53 19 u CASOVA

Eksped. broj 303

Dan 19.II.1953 Š. br.

Cas

Izradio Ivica

Pressages i dalje u razgovoru s Bubenjem komplikuje pitanje tajnosti. Na ovome pitanju vrše pritisak da bi dobili koncesije u pogledu kontrole naše vazduhoplovne proizvodnje i slična mešanja u naše poslove. Na primedbe Bubenja da to pokazuje nepoverenje prema našoj zemlji i armiji, pokušava da prikaže kako se oni prema svima tako odnose. S druge strane na zahtev da šalju svoje stručnjake odgovoreno mu da mi i tražimo tehničku pomoć u okviru nabavke licence. Prema tome na ovo nije više mogao reagovati. Obećao da će nam ovih dana pismeno objasniti kakve garancije oni u stvari traže po pitanju tajnost. Na pitanje Bubenja da li trebamo intervenisati na Idna Pressages nije imao ništa protiv što potvrđuje da min.vazduhoplovstva i vrši pritisak zajedno sa Foreign Office. U fabrikama spremaju oskudne podatke. Pre daljeg zaošttravanja sačekamo pismo Pressangesa. Velebit će u sredu intervenisati kod Idna. - Br. 50.-

Poslano: Maršalu Titu
Gen. Gošnjaku
Gen. Dapčeviću
Gen. Kuprešaninu, Poglavjenu, Ulepiću
Drugu Popoviću

Orešćanin

Телеграм војног изасланика из Лондона од 19. фебруара 1953. године на тему војнотехничке сарадње

LONDON

(od koga) (kome)

Br.: 18.II.53 19 CASOVA

(Bri. dan i čas izdavanja depeshe)

Obrazac br. 4

Eksped. broj		303
Dan	19.II.1953	S br.
Čas		
Izradio	Ivica	

Fressanges i dalje u razgovoru s Bubnjem komplikuje pitanje tajnosti. Na ovome pitanju vrše pritisak da bi dobili koncesije u pogledu kontrole naše vazduhoplovne proizvodnje i slična mešanja u naše poslove. Na primedbe Bubnja da to pokazuje nepoverenje prema našoj zemlji i armiji, pokušava da prikaže kako se oni prema svima tako odnose. S druge strane na zahtev da šalju svoje stručnjake odgovoreno mu da mi i tražimo tehničku pomoć u okviru nabavke licence. Prema tome na ovo nije više mogao reagovati. Obećao da će nam ovih dana pismeno objasniti kakve garancije oni u stvari traže po pitanju tajnosti. Na pitanje Bubnja da li trebamo intervenisati na Idna Fressanges nije imao ništa protiv što potvrđuje da min.vazduhoplovstva i vrši pritisak zajedno sa Foreign Office. U fabrikama spremaju oskudne podatke. Pre daljeg zaoštavanja sačekamo pismo Fressangesa. Velebit će u sredu intervenisati kod Idna.- Br. 50.-

Poslano: Maršalu Titu
Gen. Gošnjaku
Gen. Dapčeviću
Gen. Kuprešaninu, Poglajenu, Ulepiću
Drugu Popoviću

Oreščanin

2 Телеграм војног изасланика из Лондона од 19. фебруара 1953. године на тему војнотехничке сарадње

MOSKVA

(od koga) (kome)

Br.: 10.XI.1954 CASOVA

(Bri. dan i čas izdavanja depeshe)

Obrazac br. 4

Eksped. broj		1568
Dan	11.XI.1954	S br.
Čas	11:00 11:30	
Izradio	Jovanović	

Na prijemu kod Molotova, maršalu Bulganjinu predstavljeni svi vojni predstavnici. Pomoćniku turskog vojnog izaslanika, majoru Sozeneru poručio da prenese svom generalštabu i vladi spremnost sovjetske vlade za rešenje svih spornih pitanja i uspostavljanje prisenih prijateljskih odnosa iako on (Bulganjin) zna da im se Staljin zamario (ovo se odnosilo i na iranskog generala koji se našao tu). Američkog vojnog izaslanika pitao šta je video na paradi, te ukoliko je primetio ono što je najvažnije da će ga dopuniti. Kada je rekao da je video nove PA mitraljeze raketni bacač, dodao je da je domet poslednjeg 20 km i da to nije najvažnije. Na odgovor da je to sve novo što je video Bulganjin mu je odgovorio: "Da ste moj oficir ja bi vas demobilisao" te da će mu na sledećoj paradi reći šta najvažnije nije uočio. Maršali Sokolovski i Žukov nisu se pojavljivali nigde. Broj 9.-

Poslano: Gen. Gošnjaku
Dapčeviću
Vučkoviću
Nikoliću
Kuprešaninu
Šasiću
Simenji, Kondeji
Kopovici, Mironoviću

Marinković

Телеграм војног изасланика из Москве од 10. новембра 1954. године о присуству пријему код министра спољних послова СССР Молотова.

1948/1949. године, војна изасланства у источноевропским земљама, пре свега у СССР, тежишно су била ангажована на активностима из домена међуармијске сарадње – набавци наоружања и војне опреме за потребе Југословенске армије, школовању кадра и слично. Са друге стране, процена да Југославија може да буде угрожена само од стране оружаних снага „капиталистичких земаља са Запада“, првенствено САД и Велике Британије, указује на приоритете у раду војних изасланстава у тим државама.

Утицај криза на рад изасланстава

Након Резолуције Информбира, односно затварања већине војних изасланстава

ва у источноевропским земљама (осим у Бугарској и Чехословачкој) у периоду између 1950. и 1954. године, приоритети војних изасланстава у западним земљама се мењају. Поред интензивирања међуармијске сарадње, та изасланства су била ангажована и на прикупљању података о оружаним снагама источноевропских земаља, посебно суседа СФРЈ.

До нове промене приоритета у раду југословенских војних изасланстава дошло је током Тршћанске кризе 1953/1954. године, односно стварањем услова за нормализацију односа са земљама „источног блока“

ОРГАНИЗАЦИЈА

Распад СФРЈ 1991. године имао је велике последице по систем војних изасланстава. Један део војних изасланника пореклом из отцепљених југословенских република напустио је своје дужности. Поред тога, увођење санкција СР Југославије, као и економска ситуација у држави утицали су на значајно смањење војног буџета. У периоду од 1990. до 1992. године, привремено или трајно затворено је 12 изасланстава (у Анголи, Чешкој Републици, Индонезији, Ирану, ДР Немачкој, Пољској, Сирији, Венецуели, Аустрији, Ираку, Либији и Алжиру). Такође, у делу изасланстава укидана су места помоћника војног изасланика или секретара војног изасланства, тако да је укупан број припадника изасланстава смањен за више од 50%.

После почетка агресије НАТО-а 24. марта 1999. године, СР Југославија прекинула је дипломатске односе са четири водеће силе НАТО-а - САД, Великом Британијом, Немачком и Француском. Последица тога било је и повлачење војних изасланика из наведених држава. Процес обнове дипломатских односа отпочео је после политичких промена крајем 2000. године, а у наредних неколико месеци поново су отворена и војна изасланства.

Промене у систему одбране и нова законска решења 2002. године довела су и до промене статуса изасланстава - из војних, она су прерасла у изасланства одбране.

Наредних година, систем изасланстава одбране се често мењао из различитих разлога - због смањивања буџета, избијања криза у појединим државама или регионима, промена у приоритетима политике одбране и слично. Данас је у функцији 27 изасланстава одбране, и то: у суседним земљама - Хрватској, Мађарској, Румунији, Бугарској, Северној Македонији, Босни и Херцеговини и Црној Гори; у европским земљама - Великој Британији, Немачкој, Француској, Белгији, Италији, Шпанији, Аустрији, Грчкој, Турској, Пољској, Русији и Белорусији; у Азији - Кини, Уједињеним Арапским Емиратима, Израелу, Ирану и Либану; у Африци - Египту и Алжиру; и у Северној Америци - Сједињене Америчке Државе.

На принципу нерезиденцијалне акредитације покривено је још 11 држава - Норвешка, Словачка, Чешка, Словенија, Кипар, Украјина, Казахстан, Азербејџан, Јерменија, Саудијска Арабија и Канада.

WASHINGTON

(od koga) (kome)

Br.: 14.IV.53 19 CASOVA

(Bri. dan i čas izdavanja depeshe)

Obrazac br. 4

Eksped. broj		644
Dan	15.IV.53	S br.
Čas		
Izradio	BOLF	

Razgovarao u petak sa generalom Ely, na večeri kod njega. Mogućnost izolovanog rata sa Jugoslavijom nije postojala ni do Čeršilove izjave. Jugoslavija je strateški suviše važna da bi se moglo dozvoliti Rusima da je okupiraju. Čim strateškog, vojnog i političkog značaja, Jugoslavija je od dragocene vrednosti za Zapad i zbog njenih mogućnosti da prati razvitek situacije u sovjetskom bloku i da daje pravilne ocene o tome, zbog njenog tašnog poznavanja sovjetske politike, sovjetske vojne misli i sovjetskog načina mišljenja uopšte. Prilikom razgovora o ličnostima koje su sada posetile Jugoslaviju, napomenuo je da bi trebalo pozvati Carneya u posetu, jer je on najviše zainteresovan za taj sektor budući da odgovara za njega. Ely, kao i svi drugi Šefovi mislija odlazi u sredu za Pariz, gde će se održiati prvo zaslanak vojnog komiteta, a zatim Saveta AF. Osnovno pitanje narednog zaslanak je pitanje EA, bez koje se ne može zamisliti odbrana Evrope. Na rusku ofanzivu mira mora se odgovoriti daljim ušvršćavanjem odbrambenog fronta da bi se sigurno postigao mir.- Br.89.

Poslano: Maršalu Titu
Gen. Gošnjaku, Dapčeviću
Gen. Vučkoviću, Šasiću
Drugu Mironoviću

“ekić

Телеграм војног изасланика из Вашингтона од 14. априла 1953. године о „вредности Југославије за Запад

1954/1955. године, што је верификовано потписивањем Београдске декларације.

На рад војних изасланстава наредних деценија утицале су и све друге кризе (криза у Мађарској 1956. године, арапско-израелски ратови 1967. и 1973. године, војна интервенција у Чехословачкој 1968. године итд.), као и промене у спољнополитичкој оријентацији државе. Такође, свака од наведених, али и друге кризе, захтевале су појачану активност дела или свих војних изасланика.

(Наставља се)

Група ветерана ВОС

Невоља о којој се мало зна

СИНДРОМ СЛОМЉЕНОГ СРЦА

Ова појава не припада само поезији, већ и кардиологији: удовци заиста имају двоструко веће шансе да умру брзо након смрти жене

Људи којима је изненада позлило на слављима, који су умрли након што су чули дивну вест или су преминули у кратком времену после смрти вољеног партнера дуго су били само вест у новинама. Обично уз наслове: препукло им је срце од туге, среће, радости... Сломљено срце било је чест мотив у љубавним романима, филмовима.

У мају 2022. године Џо Гарсија изненада је умро од срчаног удара само два дана након што је његова супруга Ирма убијена у пуцњави у школи у граду Увалде у Тексасу. Чланови породице новинарима су рекли да је Џо умро од сломљеног срца.

Кобна аритмија

Др Шан Хардинг, кардиолог, професор емеритус на Националном институту за срце и плућа на Империјал колеџу у Лондону у прилогу за часопис „Тајмс“ објаснила је овај феномен. Прво и најважније, овакви догађаји су у суштини врло ретки и спорадични, тако да је тешко пронаћи образац. Међутим, велике и добро контролисане медицинске студије потврдиле су да је ово стварни феномен: сломљено срце постало је синдром, односно медицински појам.

Америчко истраживање о везама између удоства и смртности пратило је 12.000 људи старијих од 50 година у стабилним паровима. Испоставило се да удовци имају готово двоструко веће шансе да умру у три месеца након смрти партнера, а повећана стопа смртности се уочава и у даљем периоду од годину дана.

Напрасна срчана смрт може настати након жалости, али и неких других ситуација, посебно ако су околности високо стресне. Изненадна срчана смрт је обично узрокована масивним поремећајем срчаног ритма (или аритмијом) који се назива вентрикуларна фибрилација. Срце се неусклађено увија и више није у стању да пумпа крв у тело. Без хитне реанимације тешко да има спаса.

Кључни покретач овог погубног

ефекта је адреналин, срчани стимуланс, због којег срце куца јаче и брже када вежбамо или смо под стресом. Он је и део механизма стратегије одржања „бори се или бежи“, који нам је током еволуције помогао да преживимо. Јер, адреналин доноси додатни калцијум у ћелије срца како би повећао снагу откуцаја. Ниво адреналина у крви расте када смо у некој опасности.

Адреналин, међутим, има и мрачну страну - када га има превише, може довести до преоптерећења срца калцијумом и до неконтролисаних аритмија. Велика туга је огроман емоционални шок и то може изазвати налет адреналина. Исти ефекат имају и други екстремни физички или емоционални стресови попут земљотреса и сличних природних катастрофа. Опасни су и интензивно физичко вежбање на које тело није навикнуто, жестоке свађе, али и омамљивање тејзер електрошокером, уређајем за самоодбрану. И гледање утакмице или спортског меча за неке људе са срчаним проблемима завршило се кобно.

Већина људи у стању је да издржи невероватно драматичне ситуације и стрес и да не доживи никакав срчани колапс, па је зато лекаре највише интересовало шта то чини разлику између смрти од сломљеног срца и преживљавања снажног стресног догађаја.

Могуће објашњење је стигло из далеког Јапана и једне болести која се зове синдром сломљеног срца, али с веома различитом полазном премисом. Реч је о такозваном такоцубо

синдрому, који се претежно у 80 до 90 одсто случајева виђа код жена у постменопаузи, док се појава о којој пишемо среће код 80 процената мушкараца. Потпуно исти окидачи су укључени у изненадну срчану смрт, али стопа смртности је далеко нижа и износи око пет процената. Пацијент са такоцубо синдромом долази у болницу након неког стресног догађаја, са свим знацима срчаног удара: болом у грудима, повећаним маркерима оштећења срца... Али, када лекари сниме срце, на снимцима не виде ни зачепљење крвних судова ни оштећење срчаног мишића. Једино, срчани мишић изгледа као да је делимично парализован и то на тачно одређеном месту, у доњем дела. Појава је први пут уочена и описана у Јапану пре више од 20 година и то код пацијената који су због срчаних проблема примљени током земљотреса. Јапански кардиолози су ово стање назвали такоцубо по лонцу којим рибари хватају хоботнице, јер је лева комора срца по облику подсећала на ову посуду. Тако је рођен и назив за необичан синдром, који је пратио још један феномен: опоравак је био веома брз од више дана до неколико недеља. Сличне тешке хроничне срчане инсуфицијенције су веома упорне и ни најбоље лечење обично не поправља стање у потпуности.

Опасне и забаве изненађења

Исти су и окидачи за изненадну срчану слабост и такоцубо синдром: туга и други јаки емоционални или физички стресови. Чак и пријатни, али врло емотивни догађаји, попут забавних изненађења, могу да доведу до овог медицинског стања. Као могући узроци издвајају се и тумори који луче адреналин и епиоловке које се користе за анафилактички шок а које садрже адреналин.

Лекаре је збуњивало то што адреналин у овим ситуацијама депримира уместо да стимулише рад и друго питање је откуд сада жене у постменопаузи реагују на све то. Докторка Хардинг је објаснила шта су све у лабораторији током испитивања на пацовима покушавали да сазнају да нађу лек, али нису у томе успели. Једино су закључили да је такоцубо синдром заправо напор тела да спречи најгоре последице огромног налета адреналина, пребацивањем дела срца у заштитни режим рада.

Закључили су и шта је основа за потпуно различиту. Док има довољно хормона естрогена, жена је у приличној мери заштићена од срчаних обољења и мања је вероватноћа да ће млађе жене добити било који од синдрома сломљеног срца. То се мења после менопаузе, али ни тада то није тако изражено као код мушкараца.

Оливера Поповић
Извор: Магазин

Медицинска пракса

БИЉНИ ЛЕК ТЕК
У ДОГОВОРУ
С УРОЛОГОМ

И најмање повећање простате представља сметњу за нормални рад уринарног система

Мушкарци који се више уздају у природна средства лечења упале простате за лек из природе треба да се одлуче тек после консултације с искусним лекаром, урологом. Средства од лековитог биља могу да буду допуна терапији.

Простата, орган облика и величине ораха, по грађи је делимично мишић, делимично жлезда. Налази се тачно испод мокраћне бешике, на месту где се одваја уретер, који је задужен за одвођење мокраће из бешике. То је разлог зашто и најмање повећање простате представља сметњу за нормални рад уринарног система.

Када дође до увећања ткива, простата се шири, али и затвара мокраћни канал, што доводи до отежаног мокрења, у екстремним случајевима до немогућности мокрења.

Биљни препарати који помажу код тегоба с увећаном простатом праве се од корена коприве, ланеног семена, листа врбовице, раставића, уве, першуна, брезе, здрављике. За биљку врбовицу од пресудне важности је када је убрана: најбоље у време или непосредно после цветања.

У исхрани се препоручује ланено семе, које се не сме кувати као и коштице бундеве.

Д. Стевановић

ЧАЈ ОД КОПРИВЕ
И УВЕ

Биљна мешавина којом се ублажавају проблеми с увећаном простатом састоји се из: корена коприве 20 одсто, врбовице 25 одсто, раставића 15 одсто, брезе 10 одсто, здрављике 20 одсто, уве 10 одсто.

Одмерене биљке треба ставити у један суд и помешати чистим рукама, провлачећи прстима одоздо ка горе док се не добије уједначена мешавина. Чајна мешавина се спрема на следећи начин: 4 супене кашике мешавине прелити једним литром воде и оставити да прокључа. Затим склонити и оставити сат времена да одстоји, потом процедити и пити 4 пута дневно по два децилитра чаја.

Д. Стевановић

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

НАЈБОЉЕ Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel: 011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel: 011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Звонимир
Пешић

Година XXIII. Број 256 МАЈ 2025

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)
Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарад-
њи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ
„Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пру-
жаће све остале адвокатске услуге уз
накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахра-
не преко Удружења војних пензионера
Србије требало би да знате да услуге мо-
гу користити чланови УВПС, чланови њи-
хових породица, као и сви остали војни
осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комп-
летне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина
за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за
висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се до-
бити у месним и општинским организа-
цијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице ради
одавања почаста преминулим
старешинама може се обавити
путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Својим умом одређујеш
своје неограничење.*

*Успех у спољашњем
свету
почиње унутрашњом
снагом.*

*Од мудрости и памети,
опаснија је мудрост и
лукавство.*

*Ако је неко мудар и лукав
онда га се причувај.*

*Искористи своју памет,
јер је туђа много скупља.*

Драган М. Живаљевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација

„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800

Михаила Булгакова 50а, Београд

е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.

Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић

специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:

063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА

Услуге погребног оркестра Београд
на сахрани, кремацији, испраћају,
помену.

<http://www.pogrebniorkestar.rs/>

Aleksandar +381643930694
+381638088919